

Trabzon Çalışmaları Dergisi

Journal of Trabzon Studies

Cilt/Vol 3 | Sayı/No 1
Aralık/December 2023

ARALIK 2023 | CİLT 3 - SAYI 1
DECEMBER 2023 | VOL. 3 - NO. 1

TRABZON ÇALIŞMALARI DERGİSİ

JOURNAL OF
TRABZON STUDIES

2021 yılı itibarıyla yayın hayatına başlayan *Trabzon Çalışmaları Dergisi*, sosyal, beşeri, idari bilimler, şehir bölge planlama, peyzaj ve mimarlık alanlarında çalışmalara yer verilen hakemli akademik bir yayındır. Dergi, Trabzon kentine dair farklı disiplinlerin kendi yaklaşımları çerçevesinde ortaya koyacağı araştırma makaleleri çerçevesinde kente dair bir platform oluşturmayı ve bunu kamuoyu ile paylaşmayı amaçlamaktadır. Dergi, Trabzon kentine dair tüm disiplinlerin gerçekleştireceği yeni veriler ortaya koyan, mevcut veriler doğrultusunda kent sorunlarını tartışan tüm araştırma makalelerinin yanı sıra teorik ve kavramsal bağlamda kentin farklı unsurlarını tartışan makalelere de açıktır. Dergide kuramsal ve analitik özgün araştırma makalelerinin yanı sıra kısa makale, rapor, derleme, konferans notları, örnek olay, kitap tanıtımı vb. makale dışı yazılara da dergi bünyesinde her sayıda belirli oranda yer verilecektir.

Trabzon Çalışmaları Dergisi Temmuz ve Aralık aylarında olmak yılda iki kez yayımlanır.

Dergide yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yazarlara aittir; Derginin sorumluluğu yoktur.

EDİTÖRLER | *Editors*

Muharrem BAYRAK

Doç. Dr. | *Assoc. Prof.* Suna ERSAVAŞ KAVANOZ

Doç. Dr. | *Assoc. Prof.* Abdullah UZUN

Doç. Dr. | *Assoc. Prof.* Özgür TÜFEKÇİ

DANIŞMA KURULU | *Advisory Board*

Prof. Dr. Ruşen KELEŞ

Prof. Dr. Bünyamin ER, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Prof. Dr. İsmail KÖSE, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Doç. Dr. Vahit GÜNTAY, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Doç. Dr. Umut ÜZAR, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

Doç. Dr. Cenk BEYAZ, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türkiye*

Doç. Dr. Hüseyin YADİGAROĞLU, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye*

İLETİŞİM | *Contact*

E-Posta: trabzoncalismalari@gmail.com

İÇİNDEKİLER

- 6-28 Araştırma Makalesi Çambaşı Mutfak Kültüründe Kullanılan Araç Ve Gereçler Ve Gıda Saklama Yöntemleri Üzerine İşlevsel Açıdan Bir İnceleme
A Functional Study on The Tools and Food Preservation Methods Used in Çambaşı Kitchen Culture
Yusuf Ziya Sümbüllü & Emel Yaman
- 29-47 Araştırma Makalesi Trabzon Belediyesi'nin Kuruluşu ve Tarihi ile Cumhuriyet Dönemindeki Trabzon Belediye Seçimleri ve Belediye Başkanları
The Establishment and History of Trabzon Municipality and Trabzon Municipal Elections and Mayors in the Republican Period
Hakan Şener
- 48-50 Kitap İncelemesi Yassıada'da Trabzon Temsilciler
Muhammed Lütfü Osmanoğlu
- 51-64 Bibliyografya 2023 yılında Trabzon Üzerine Yazılmış Kitap ve Makaleler

Çambaşı Mutfak Kültüründe Kullanılan Araç ve Gereçler ve Gıda Saklama Yöntemleri Üzerine İşlevsel Açıdan Bir İnceleme¹

A Functional Study on The Tools and Food Preservation Methods Used in Çambaşı Kitchen Culture

Yusuf Ziya Sümbüllü* & Emel Yaman**

* Prof. Dr./Erzurum Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, yzumbullu@erzurum.edu.tr/Orcid: 0000-0001-9841-4970

** Uzm./Araştırmacı-Yazar, emel.yaman06@erzurum.edu.tr/0000-0002-3624-634X

ÖZET

Varlık âleminin en temel gereksinimlerinden biri beslenmedir. Başlangıçta, hayatta kalma adına mekanik bir tutum olarak ele alınabilecek olan bu husus, insan söz konusu olunca, zaman içerisinde etrafında bir dizi eklentiye de ev sahipliği yapmaya başlar ki bu eklentilerden biri de mutfak araç ve gereçleri ile gıda koruma ve saklama yöntemleridir. Yiyecek veya içeceklerin hazırlanmasından, saklanmasına varıncaya kadar pek çok aşamada etrafında bir dizi pratiği beraberinde getiren bu kültürel saha, ilgili toplumun üretim formlarından, coğrafyadan, değerler yığınınından beslenmekle çeşitlilik arz etmekte, bu açıdan da salt bir beslenme gereksinimi olmanın ötesinde barındırdıkları kültürel derinlikle de dikkati çekmektedir. Geleneksele ait olan pek çok hususta olduğu gibi mutfak araç ve gereçlerinde ve gıda saklama yöntemlerinde ciddi bir değişim ve dönüşüm söz konusu olsa da an itibari ile yaşamaya devam eden, örnekleri ile karşılaşılabilen klasik mutfak araç ve gereçleri ve geleneksel gıda koruma yöntemleri de yok değildir. Bu anlamda, Anadolu coğrafyasının doğasından menkul zenginliğe paralel olarak oldukça renkli ve çeşitli kullanım alan ve niteliğine sahip olan bu araç-gereçler ve gıda saklama yöntemlerinden çalışmamıza taşıyacağımız husus Trabzon ili Çaykara İlçesi Çambaşı köyü özelinde gerçekleştirilen gözlemler etrafında elde edilen verilerin sunumundan ibarettir. Çalışmamızda Türk mutfağı hakkında verilecek olan kısa malumatı takiben Karadeniz mutfak kültürü ve ardından Çambaşı köyü mutfak araç ve gereçleri ile gıda saklama yöntemleri saha metodolojisi verileri etrafında karşılık bulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çambaşı, Kültür, Mutfak, Araç-gereç, Geleneksel

ABSTRACT

One of the most basic needs of the world of existence is nutrition. This issue, which can initially be considered as a mechanical attitude for the sake of survival, begins to host a number of additions over time when it comes to humans, one of which is kitchen tools and equipment as well as food preservation and storage methods. This cultural field, which brings with it a series of practices at many stages, from the preparation of food or beverages to their preservation, is diverse in that it is nourished by the production forms, geography and values of the relevant society, and in this respect, it attracts attention with the cultural depth it contains, beyond being a mere nutritional requirement. Although there is a serious change and transformation in kitchen tools and equipment and food preservation methods, as in many traditional aspects, there are also classic kitchen tools and equipment and traditional food preservation methods that continue to live and examples of which can be encountered. In this sense, what we will bring to our study from these tools and equipment and food storage methods, which have a very colorful and diverse usage area and quality in parallel with the movable wealth of the nature of the Anatolian geography, is the presentation of the data obtained around the observations made specifically in the Çambaşı village of Çaykara District of Trabzon province. In our study, following brief information about Turkish cuisine, Black Sea culinary culture and then Çambaşı village kitchen tools and equipment and food storage methods will be reflected in the field methodology data.

Key Words: Çambaşı, Culture, Cuisine, Tools, Traditional

¹ Bu çalışma Prof. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ'nün danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi Emel YAMAN tarafından 2023 yılında tamamlanan "Trabzon İli Çaykara İlçesi Çambaşı Köyü Mutfak Kültürü" başlıklı yüksek lisans tezinden düzenlemeler yapılmak sureti ile üretilmiştir.

GİRİŞ

Mutfak kültürü kavramı toplumdan topluma farklılık veya benzerlikler gösteren geniş çerçeveye sahip bir kavramdır. İnsanlık var olduğu günden bugüne, çevre şartlarına, üretim formuna ve yaşam koşullarına bağlı olarak hayata dönük pek çok katmanda, kendine uygun tasarruflarda bulunmuştur ki bu tasarruflardan faydalanan alanlardan biri de mutfak kültürüdür. Mutfak kültürü, kavram olarak beslenmeyi sağlayan yiyecek ve içecek çeşitleri ve bunların hazırlanması, pişirilmesi, saklanması ve tüketilmesi sürecini; buna bağlı olarak mekân, ekipmanları ve yemek geleneği ile toplumun sosyokültürel, ekonomik durumuna, tarihsel kimliğine, yeme içme alışkanlıklarına, tarım üretimine göre şekillenmiş mutfağını da içine alan kendine özgü kültürel bir yapıyı anlatır (Uzel, 2018, 37-44).

Kültürün özgünlüğü, onun en bariz ayrıacı olsa gerektir. Bu açıdan, coğrafyadan coğrafyaya, inanç dairelerinden, sahip olunan medeniyet seviyesine, sürdürülen üretim formlarından, tüketim alışkanlıklarına varıncaya kadar pek çok belirleyici eşliğinde şekillenen kültürel farklılaşma adeta mutfak kültüründe ete kemiğe bürünür. Temelde Asya ve Anadolu topraklarının zenginliği ve çeşitliliğiyle, zaman içerisinde kendine has, zengin, çeşitli, çekici bir mutfak kültürüne sahip olan Türk mutfağı, eşine az rastlanır bir zenginliğe sahiptir. Türk mutfak kültürü, M. Ö 200'lü yıllarda tarih sahnesinde ilk yer almasından itibaren 21.yüzyıla gelinceye kadar Asya ve Anadolu topraklarının zenginliği ve çeşitliliğiyle tarih boyunca diğer kültürlerle etkileşim içinde yoğrulmuştur. Bu süre zarfında, dönemsel olarak bazı değişimler yaşamış ve bu etkiler günümüze kadar ulaşmıştır. Tüm bu değişimler mevcut kültürümüzü çeşitlendirmiş, zenginleştirmiştir. Mutfak kültürü kavram olarak, beslenmeyi sağlayan yiyecek ve içecek çeşitleri ve bunların hazırlanması, pişirilmesi, saklanması ve tüketilmesi sürecini; buna bağlı olarak mekân, ekipmanları ve yemek geleneği ile toplumun sosyokültürel, ekonomik durumuna, tarihsel kimliğine, yeme içme alışkanlıklarına, tarım üretimine göre şekillenmiş mutfağını da içine alan kendine özgü kültürel bir yapıyı anlatır. Mutfak kültürü kavramı toplumdan topluma farklılık veya benzerlikler gösteren geniş çerçeveye sahip bir kavramdır. İnsanlık var olduğu günden bugüne her grup veya topluluk, kendi çevre şartlarına ve yaşam koşullarına bağlı olarak kendilerine ait sistemsel bir yapı geliştirmişlerdir ki bu yapılardan biri de mutfak kültürüdür. Mutfak kültürünün yalnızca yemek ve içmek eylemlerinin zemini olarak tanımlanması terimin muhtevası dikkate alındığında yetersiz kalabilmektedir. Çünkü gelenek ve görenekler içerisinde çok kapsamlı bir alana hitap eden mutfak, üretimden tüketime çeşitli aşamalara ev sahipliği yapmakla bizce insan hayatının merkezindedir (Kızıldemir ve Sarışık, 2017).

Yukarıda ifade edilenlere paralel olmakla ve "Aslanın vücudu yediklerinden mürekkeptir" lafzı etrafında, Türk mutfak kültürünü şekillendiren asli unsurların benimsenmiş üretim formları, coğrafya, yaşam tarzı, inanç, inanma, töre ve törenler olduğuna kanaat getirilebilir. Bilindiği üzere, kültürel görecelilik kuralına göre; davranış biçimleri bir toplumdan diğerine değişmektedir. İnsanların acıması ve açlığını gidermek için yemek yemesi genel bir biyokimyasal olay iken, bu açlığını ne şekilde ne zaman ve hangi yemeği seçerek gidereceği antropolojik ve dolayısıyla kültürel bir olgudur (Haviland, 2002: 71-73). Bu anlamda, mutfak kültürü de kavram olarak, beslenmeyi sağlayan yiyecek ve içecek çeşitleri ve bunların hazırlanması, pişirilmesi, saklanması ve tüketilmesi sürecini; buna bağlı olarak mekân, ekipmanları ve yemek geleneği ile toplumun sosyo-kültürel, ekonomik durumuna, tarihsel kimliğine, yeme içme alışkanlıklarına, tarım üretimine göre şekillenmiş mutfağını da içine alan kendine özgü kültürel bir yapıyı anlatır (Uzel, 2018: 37-44).

Kültür antropologları da yeme-içme alışkanlıklarının kültürel bağlamda ele alınması gerektiğini belirtmektedir ki onlara göre; toplumların iktisadi yapıları ve bu yapıların şekillendirdiği gündelik hayat pratikleri mutfağın temel belirleyicisi konumundadır. Topluluğun yerleşik mi yoksa konar-göçer bir yaşam tarzı mı sergilediği, yaşadığı coğrafyanın fiziksel özellikleri, iklim, atalarından kendisine aktarılan üretim bilgileri beslenme kültürünü, yiyecekleri tüketilebilir hale getirme şeklini belirler (Kolay, Bozkurt vd., 2016: 124).

Yukarıda ifade edilenler etrafında, mutfak kültürünün şekillenmesinde rol oynayan muhtelif belirleyici içerisinde ön plana çıkan asli ögenin toplumun sahip olduğu üretim formu olduğu fikrine ulaşmak çok

daha olasıdır. Bir diğer ifade ile tarıma dayalı bir ekonomi modelini benimsemiş toplumların beslenme alışkanlığı ile hayvancılık veya avcılık temelli bir ekonomiye dayanan toplumların beslenme alışkanlığı farklılık arz etmektedir. Sahip olunan üretim formu denize endeksli ise deniz ürünlerinin, hayvancılık eksenli ise hayvansal gıdalarının, bitki merkezli ise bitkisel beslenme tercihlerinin veya bunların hepsine sahip olabilen toplumların çok daha çeşitlilik arz eden bir mutfak kültürüne sahip olması bundandır.

Bilindiği gibi, Türkler Asya'da yaşarken esas itibarıyla atlı göçebe idiler. Türklerin rahat ve yerleşik bir hayat yerine böyle bir düzeni benimsemiş olmalarının sebebi toprakların ziraata geniş ölçüde elverişli olmamasıdır. Eski çağlarda Aral gölü çevresiyle Ural-Altay dağları arasındaki bozkırlarda uzun süre göçebe olarak yaşayan Türkler, ilk devirlerde basit anlamda avcılık ve tarımla geçimlerini sağlıyorlardı. Vadileri takip ederek göçerler, sonbahardan önce kışlık yiyeceklerini biriktirirlerdi. Orta Asya'daki büyük dağlarla çevrili geniş yaylalar böyle bir hayata elverişliydi. Bunun sonucunda zamanla yarı göçebe hayat tarzına (yaylak ve kışlak) geçilmişti. Hayvancılık için yaz mevsimi baharda başlar ve sonbaharın bitimine kadar devam ederdi. Yaylanın önem kazanması hayvan otlağı olması sebebiyledir. Kışlak bazen bir vadi, bazen bir köy veya şehir olmuştur. Geniş bölgelere yayılmış olan Türk kavimleri arasında bölge ve iklim özellikleri bu tür hayat tarzında önemli ayrıntılar meydana getirmiştir. Büyük hayvan sürülerine sahip Türkler "çadır köy" veya "çadır kent" halinde, otları bol, az kar yağan, güneş gören yerlerde konaklardı. 1071 Malazgirt zaferinden sonra Türkler gittikleri Anadolu'ya konargöçer yaşam tarzını da götürmüşlerdir. Böylece daha ilk dönemlerden itibaren kendilerine uygun mekânlarda kışlak ve yaylaklar tutmuşlardır. Bazı mekânlarda yerleşik hayata geçilmiş olsa da Beylikler ve Selçuklu dönemleri boyunca konar-göçerlik önemli oranlarda sürmüştür (TDV, 2019: 669-670). Konargöçer üretim formunun üzerine inşa edildiği hayvancılık, bu üretim tarzına sahip olanlar açısından yeme-içme alışkanlıklarında hayvansal ürünleri ön plana taşımaktadır ki burada karşımıza öncelikle et ve süt ürünleri ile bu ürünlerin ham halden mamul haline dönüştürülmesinde kullanılan araç ve gereçler çıkar.

Atlı göçebe kültürün hâkim olduğu bu dönemde Türklerin ilk besinleri un ve yoğurt gibi buğday ve sütten üretilen ürünler ile binek için de kullandıkları at ve koyun gibi hayvanların etleri, ilk içkileri de kımızdan ibaretti. Ayrıca, üzümünden yaptıkları sirke, pekmez ve şarap da bu dönemde Türkler tarafından tüketilmiştir (Kızıldemir ve Sarıışık, 2017: 349-356). Türk mutfağında süt, aynı zamanda yağ, peynir, yoğurt, ayran, çökelek gibi süt ürünleri ve sütlü yoğurtlu yemek yapılarak veya sütlü tatlıda kullanılarak da tüketilmiştir (Güler, 2010,24-30). Selçuklular döneminde Orta Asya'da olduğu gibi aynı adı taşıyan süt ve ağız sütü sade içildiği gibi, sütten elde edilen yoğurt, kaymak, soğut (çökelek), peynir, yağ gibi besinler beslenmede önemli bir yere sahip olup bolca tüketilmekteydi (Arman, 2011: 116). Türkler, Asyalı olarak zengin bir malzemeye sahiptirler. Mezopotamyalıların baharatlı, çiğ etli tatlılarını Asyalı malzemeye birleştirmişler, Anadolu ekolojisinin çok çeşitli otlarını, Doğu Karadeniz kıyılarının hayvansal ürün elde etme yöntemlerini ekleyerek çok çeşitli bir yemek kültürü oluşturmuşlardır. Yani çeşitli kültürlerin karışımından, zengin bir yemek kültürü yaratmışlardır (Tezcan, 2000: 274).

Sahip olunan üretim formu nedeniyle özellikle hayvansal gıdaların ön plana çıktığı Türk mutfak kültüründe, tarımsal verimlerin veya zengin habitatın da ciddi oranda yer edindiği ifade edilebilir ki üç tarafı denizlerle çevrili bir coğrafya açısından su ürünlerinin de bu kültür çeşnisi içerisinde olmazsa olmaz bir konum taşıdığı açıktır. Genel olarak çorbalar, tahıllı etli ve sebze hazırlanan sulu yemek türleri, zeytinyağlılar, hamur işi, kızartma, tatlılar ve geleneksel içeceklerden meydana gelen Türk mutfağı; pekmez, bulgur, yoğurt, tarhana, gibi kendine özgü çeşitli gıda çeşitlerini de barındırdığından sağlıklı ve dengeli beslenmeye ve vejetaryen mutfağına da kaynak olacak niteliktedir ki bu coğrafyada yöreden yöreye farklılık gösteren beslenme biçimleri, özel günlerde, düğün, sünnet gibi kutlamalarda ve dini törenlerde kutsal bir ritüele dönüşmektedir(Sürücüoğlu ve Özçelik, 2008: 1289-1310).

Elbette, mutfak kültürü içerisinde ele alınan ve demirbaş niteliğinde olan yemeklerimizle besin genel adı altında ele alınan bu yiyecek veya içeceklerin temini, muhafazası ve hazırlanması gibi öğeler, bölgelerin kendi doğasından veya baskın üretim formundan beslenmekle birtakım değişiklikler göstermektedir. Egenin arapsaçı kavurması, deniz börülcesi, turp otu yemeği, zeytinyağlı enginar, tarhana çorbası, kabak çiçeği dolması, pazı sarması, zeytinyağlı yaprak sarması, zerdesi; Doğu Anadolu'nun evelik sarması, kelecoş, hingel, murtuğa, aşmalı yahni, su böreği, ayran aşısı çorbası, kete, çiriş ketesi, büryan, gliko, dut

çullaması; Güneydoğu Anadolu'nun maltahalı köfte, simit kebabı, soğan kebabı, patlıcan kebabı, bakla, kuru dolma, Antep baklavası; Karadeniz'in karalahana sarması, laz böreği, hamsi buğulaması, hamsi pilavı, mıhlama, Akçaabat köftesi, kuymak, Çerkez tavuğu, karalahana çorbası, siron, yumurtalı fasulye kızartması, fasulye kavurması vb. yukarıda bahsi geçen bölgesel doku farklılığından nemalanmakla iştah kabartan bir zenginliğe sahiptir.

Özetle; Anadolu, doğudan batıya, kuzeyden güneye oldukça zengin mutfak kültürüne ev sahipliği yapan, bu zenginliği binlerce yıllık kültürel birikimi ile taçlandıran bir coğrafyadır. Bazen bölgesel olarak karşımıza çıkan farklılıkların veya tüketim alışkanlıklarının zaman zaman aynı bölgenin birbirine komşu yerleşkelerin de dahi karşımıza çıkıyor olması sahip olduğumuz zenginliğin bir göstergesidir.

Konumuzun merkezinde olmakla Karadeniz mutfağına artı parantez açmayı uygun buluyoruz. Şöyle ki; Karadeniz'in doğası, müziği ve insanları gibi yemekleri de kendine hastır. Karadeniz mutfağı başlı başına koca bir güruhu içerisinde barındırmaktadır. Bin bir emekle köylerde, yaylalarda yaz/ kış demeksizin çalışan halk yemek ile de ilgilenmeyi asla ihmal etmemiştir. Karadeniz bölgesinin coğrafi yapısı ve iklim şartları bu bölgeye has olarak üretilen yiyeceklerin de karakterini belirlemektedir. Mısır, fasulye, karalahana, yöresel otlar ve hamsi ile başta yöre halkı olmakla birlikte tüm yurt insanının da damakları tatlanmıştır.

Karadeniz mutfağı kendi içinde de farklılık taşımaktadır. Özellikle Doğu Karadeniz'in yüksek kesimlerinde ve yaylarında özellikle büyükbaş hayvancılığın gelişmiş olmasından dolayı süttten elde edilen başta peynir ve tereyağı olmak üzere, kurut, yoğurt, kaymak gibi süt ürünleri, daha alçak kesimlerde bol yağıştan ötürü sebzeler (karalahana, taze fasulye, patates, mısır vb.) yemeklerde ana bileşen olarak kullanılmaktadır. Hayvancılık faaliyetleri yoğun olmakla birlikte vatandaşlar et için değil de süt üretimi amacıyla hayvan beslemektedirler. Bunun sonucunda hayvancılıkla alakalı, yöre mutfağında sütün hammadde olarak kullanıldığı yemekler ön plana çıkmaktadır. Doğu Karadeniz'de iç kısımlara doğru gidildikçe (Gümüşhane, Bayburt) pestil, köme, kete gibi yöresel ürünler göze çarpmakta ve mutfaklarda yerini almaktadır (Doğu, 2009: 1-4).

Karadeniz mutfağı denilince ilk akla gelen şehirlerden biri Trabzon'dur. 4.685 km² yüz ölçüme sahip Trabzon ili, Doğu Karadeniz Dağları'nın oluşturduğu yayın ortasındaki Kalkanlı dağlı kütlesinin kuzeye bakan yamaçlarında yer almaktadır. Kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Gümüşhane ve Bayburt, doğusunda Rize, batısında Giresun ili bulunmaktadır (Karadeniz, t.y.). Yazları serin ve kışları ılık, dört mevsim yağışlı geçer. Güneye yani dağlık bölgeye doğru gidildikçe yükselti artmakta, iklim sertleşmekte ve karasal iklim özellikleri ortaya çıkmaktadır. Kıyıda yağmur olarak görülen yağış yüksek yerlerde kar şekline dönüşür ¹ (Trabzon Büyükşehir Belediyesi, t.y.). Yağış ve sıcaklık koşullarının elverişli olması, Trabzon'da zengin bir bitki örtüsünün meydana gelmesine neden olmuştur. İlde genel olarak nemli ortamlarda daha iyi yetişen bitki türlerine rastlanır. Kıyıda başlayarak yükselen dağlarda, yer yer tahrip edilmiş olmakla birlikte 2.100-2.300 metrelere kadar gür ormanlara rastlanır. Bu orman kuşağından sonra Alp tipi bitkiler, çayır ve dağ otlakları görülür (Trabzon Büyükşehir Belediyesi, t.y.).

TRABZON ÇAYKARA İLÇESİ ÇAMBAŞI KÖYÜ MUTFAK KÜLTÜRÜNDE ARAÇ-GEREÇLER

Çaykara ilçesi Çambaşı köyü, mutfak kültüründeki araç ve gereçler, bölgenin sahip olduğu doğa ile paralel bir zenginlik içerisinde ki ilgili sahada gerçekleştirmiş olduğumuz gözlemler ve bu gözlemler neticesinde elde edilen veriler 3 ana başlık ve bu ana başlıklara bağlı 27 alt başlık halinde çalışmamıza taşınmıştır. İlgili tasnif ve açıklamalara geçmeden önce Çaykara mutfak kültüründe kullanılan araç ve gereçlere dönük bazı ön bilgileri paylaşmayı makul görüyoruz. Çaykara'da gerek ev içinde ve gerekse dışında kullanılan araç ve gereçlerin her birinin ayrı bir yeri vardır. Yalnız sırası gelmişken şunu da ifade etmek uygun olacaktır ki geleneksel anlamda bölgenin bakır işlemeciliği hususunda belli bir birikim sahibi olması, bakırı mutfak araç ve gereçleri içerisinde bölgede ön plana taşımıştır. Bölgede, mutfaklar yemek pişirilen, yenilen ve sonrasında sohbet edilen yerler olarak planlanmakta, bu alan; aşhane, ev içi veya ev diye adlandırılmaktadır. Mutfağın bir köşesinde toprak oyularak yapılmış olan ocaklıkta ateş yanmakta, yemekler zincire bağlı olarak tencerelerde, ekmekekler ise pileki adı verilen çamurdan yapılan kaplarda kül içine gömülerek burada pişirilmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle kuzine sobaların

mutfaqlarda yerini almasıyla yemek ve ekmekler artık bu kuzinelerde pişirilmektedir (Şen, 2020: 251-260).

Evlerin su ihtiyaçları köyün belirli yerlerinde bulunan su kaynaklarından elde edilmektedir. Doğanın elverdiği yerlerde çoğunlukla doğal yollarla çıkmış olan suyu biriktirmek amaçlı kurulan kesme taştan içerisi oyulmuş, kaynak akarsu ile kendiliğinden dolan su kurumlarından, taş depolarından ve yakınlarda bulunan çeşmelerden suya ulaşan halk arasında, su kaplarına güğüm, kafega (küçük güğüm) denir. Bu kaplar, çoğunlukla bakır, nadiren ahşap malzemeden üretilmiş olup, ağızları tercihe göre kapaklı ya da kapaksızdır. Çorba kazanı, pilav/ sarma gibi tek öğünlük yemekleri pişirmek için halkobul (kükük/ ufak kazan), süt, yoğurt gibi kısmen uzun süreli kullanılacak olan yiyecekleri bekletmek için yayla kazanı, yoğurdun mayalanmasında kullanılan saplı ve kapaklı ürün olan barkaç, çorba içmek için kullanılan ufak tas, kesme makarna, pilav vb. yemeklerin sunulduğu kapaklı ve kapaksız çeşitleri sahanlar, bakır yemek sinisi, ahşap yer sofrası, şimşirden yapılan tahta kaşıklar, mısır ununu muhafaza etmek amacıyla kullanılan kurun, yemek kaplarının dizildiği terekler de yine ev içerisinde kullanılan mutfak malzemeleri içerisinde sayılabilir. Mutfak içerisinde pek fazla yer alamasa da yine yöre insanı tarafından ormanlardan toplanan ağaçlardan kesilen ince şeritlerin belli bir düzen ve çeşitli çaprazlamalarla iç içe geçirilmesiyle örülen büyüklü küçüklü el emeği sepetleri de yeri gelmişken ifade etmeliyiz.²

1. PİŞİRME KULLANILAN ARAÇ ve GEREÇLER

Yöremizde geçmişte pişirme aşamasında kullanılmış, günümüzde de hâlihazırda kullanılmaya devam edilen bazı araç ve gereçleri şu şekilde sıralayabiliriz:

Fotoğraf 1: Soba

Fotoğraf 2: Soba

1.1. Soba

Odun, kömür, fındıkkabuğu gibi yakıt türleri kullanılarak gerek ısınma ve gerekse pişirme eyleminde kullanılan sobalar, mutfak araç-gereçlerinin başında gelmektedir. Genellikle döküm ve kuzine özellikli olan bu sobalar hali hazırda ve geleneksel kullanım özelliklerini korumakta karşımızdadır.

² Bu çalışmada yer alan fotoğraflar Emel Yaman'ın kişisel arşivinden alınmıştır.

1.2. Büyük Kazan

Bakırdan mamul bu kazanlar, daha çok fasulye ve mısır haşlamak gibi mevsimlik işlerde kullanılır. Doğum, evlilik ve ölüm gibi geçiş dönemleri ve bu dönemlere bağlı alt ritüellerin icrasında ve geniş katımlı toplantılarda yemek yapılacağı zamanlarda tercih edilmektedirler. Fazla büyük olduklarından günlük kullanıma pek uygun değildir. Bölgede, genellikle konserve nev'inden kış hazırlıklarında tercih edilen bu araç, günümüzde de kullanılmaya devam etmektedir.

Fotoğraf 1: Büyük Kazan

Fotoğraf 4: Büyük Kazan

1.3. Küçük Kazan

Yemek pişirmeye, su kaynatmaya yarayan alüminyum veya bakırdan mamul derin metal bir kaptır. Günlük kullanıma daha uygun olduğu için büyük kazanlara nazaran daha fazla tercih edilmektedir.

Fotoğraf 5: Küçük Kazan

Fotoğraf 6: Küçük Kazan

1.4. Kafega/ Güğüm/ Bakraç

Genellikle bakır malzeme kullanılarak yapılan, karın bölümü şişkin, yandan kulplu, uzun ve dar boyunlu, ağız kısmı kapaklı kap. Gövde kısmı ağız kısmına nazaran daha büyüktür, taşıma kolaylığı sağlaması için bir kulpu da bulunmaktadır. Su kaynağından haneye su taşımak amaçlı kullanılan güğümler genellikle orta ve büyük boyda olmaktadır. Küçük olan güğümlerde ise daha çok su kaynatılmaktadır.

Fotoğraf 7: Kafega / Gğm/ Bakraç

Fotoğraf 8: Kafega / Gğm/ Bakraç

1.5. Demlik/ aydanlık

Kaynamış su ihtiyacının giderilmesi yanında, çay demlemek amacıyla kullanılan, krom, bakır, alüminyum, demir malzemeden yapılan kap.

Fotoğraf 9: Demlik/aydanlık

Fotoğraf 10: Demlik/aydanlık

1.6. Tava

Kızartma veya pişirme eyleminde kullanılan, bakır veya alüminyumdan mamul uzun saplı yayvan kap. Bölgemizde genellikle kuymak ve mıhlama yapmak amacıyla kullanılan bu tavalarda içerisinde bakırdan imal edilenlerin pişirilen yiyeceği daha lezzetli hale getirdiği fikri etrafında diğer metallere üretilmiş olanlara nazaran daha fazla tercih edildiği görülmektedir.

Fotoğraf 11: Tava

Fotoğraf 12: Tava

1.7. Sacayağı/ Üç Ayak

Genellikle demir malzemeden üretilen, daire veya üçgen biçiminde, üçayaklı, tencere, kazan gibi mutfak eşyalarının açık ateş üzerinde güvenle durabilmesi için yapılmış araç. Köz ya da ateş üzerinde pişirilen ürünlerin daha sağlıklı bir şekilde askıda kalabilmesi için kullanılan destek ayaklardır.

Fotoğraf 13: Sacayağı/ Üç ayak

2. ÜRETİM AŞAMINDA KULLANILAN ARAÇ ve GEREÇLER

2.1. Süt Makinesi

Süt, krema/ kaymak makinesi olarak kullanılan bir mutfak gerecidir. Özellikle, çiğ sütte tereyağı elde etmek için kullanılmaktadır. Önceden üretilmiş olanlar ahşap zemin üzerine sabitlenmiştir. Sağ taraftaki görselde olduğu gibi, günümüzde kullanılan makineler ise tamamen metaldir.

Fotoğraf 14: Süt Makinesi

Fotoğraf 15: Süt Makinesi

2.2. Un Değirmeni

Un değirmeni, daha çok tahılları un haline getirmek için kullanılmaktadır. İki temel tipe sahiptir, un ya da tahıl değirmeni. Su kaynağının yanına inşa edilmektedir. Enerjisini sudan almaktadır. Buğday, mısır vb. tahılların iki yuvarlak taş arasında öğütülerek un haline getirilmesi amacıyla kullanılan araçtır.

Fotoğraf 15: Değirmen

Fotoğraf 16: Değirmen

2.3. Kapaklı Bakraç

Bakırdan veya alüminyumdan mamul bakraçlar, ortalama 30,40 cm yüksekliğinde, 15, 20 cm genişliğindedir. Yoğurt mayalama sürecinde veya tarlada, bostanda çalışanlara evden yemek transferinde kullanılan bir nevi taşıma ve saklama kabıdır.

3. GENEL MUTFAK MALZEMELERİ

3.1. Bardak

Suyu, ayranı uzun süre soğuk muhafaza edebildiği için tercih edilen, genellikle bakır malzemeden üretilen, korunaklı su/ayran kabı. Geleneksel olarak ne kadar da bakır bardaklardan bahsetmiş olsak da günümüzde çoğunlukla porselen ya da direkt cam bardaklar kullanılmaktadır. Hem temizliği daha kolay

olduğu için hem de çok rahat bir şekilde temin edilebildiği için porselen ve cam bardakların kullanımı son zamanlarda artmıştır.

Fotoğraf 17: Bardak

Fotoğraf 18: Bardak

3.2. Elek/Kalbur

Taneli ya da un gibi toz durumunda olan şeyleri yabancı maddelerden ayıklamak ya da incesini kabasından ayırmak için kullanılan gözenekli olan araç. Tahta bir kasnak ve tek tarafa geçirilmiş, gözenekli tel, kıl, bez, vb. ile yapılan araç. Mısır ununu inceltmek amacıyla fazlasıyla tercih edilmektedir. Büyük ve küçük tanelerin ayrıştırılması amacıyla kullanılmaktadır. Kalbur ise daha çok süzgeç görevi ile karşımızdadır ki bu ürünler de bakır veya alüminyumdur.

Fotoğraf 19: Elek

Fotoğraf 20: Kalbur

3.3. Merdane

Hamur işlerinde kullanılan silindirik şekilde, gürgen veya çam ağacından mamul mutfak aletidir. Farklı kalınlıklardaki boyutları ile üretimi ön görülen hamur işinin niteliğine göre çeşitli amaçlarda kullanılmaktadır.

Fotoğraf 21: Merdane

Fotoğraf 22: Merdane

3.4. Havan/ Dövücü

Sarımsak, ceviz, fındık, baharat gibi malzemeleri dövmeye, ezmeye yarayan, tahtadan ya da madenden yapılan küçük ev aleti. Yöremizde genellikle ahşap malzemeden üretilen dövücüler tercih edilmektedir. Geleneksel olarak yöremizde ahşap malzemeden üretilen havanlar tercih edilse de bunların dışında son zamanlarda metal malzemeden üretilen havanlar da kullanılmaktadır.

Fotoğraf 23: Havan

Fotoğraf 24: Havan

3.5. Şekerlik

Genellikle bakır malzemeden üretilen kâse biçiminde, kenarları çiçek desenli veya dairesel, şekerlikler günlük hayatta fazlasıyla tercih edilmektedir. Bayramlarda veya özel günlerde çoğunlukla kullanılsa da an itibari ile günlük olarak kullanılmaktadır.

Fotoğraf 25: Şekerlik

Fotoğraf 26: Şekerlik

3.6. Tabak/ Sahan/ Mini Sini

Yiyeceklerin servis edilmesinde kullanılan derinlikleri ve çapları değişik, mutfak gereci. Çinko, ahşap, bakır, çelik gibi malzemeden üretilen bu araçlar içerisinde hem saygınlık açısından hem de içerisindeki ürüne lezzet katma avantajından dolayı bakır olanların daha fazla tercih edildiği görülmektedir.

Fotoğraf 27: Tabak /Sahan/Mini sini

Fotoğraf 28: Tabak/ Sahan/Mini sini

3.7. Sini/ Sofra

Üzerinde yemek yenilen, genellikle bakır veya alüminyum malzemeden üretilen, yuvarlak biçimli, büyük tepsi formunda sunum kabı. Yemek taşımak amacıyla da kullanılabilen büyük tepsi. Ailece yapılan kahvaltılarda, toplu yenilen akşam yemeklerinde tanışabilir olmasıyla da sıklıkla tercih edilmektedir. Günümüzde yemek masası ne kadar yaygın olsa da yöre haklı tarafından çoğunlukla yer sofrası tercih edilmektedir. Yer sofralarının vazgeçilmez parçası olan siniler de tüm öğünlerde en başta yer alır.

Fotoğraf 29: Sini

Fotoğraf 30: Sini

3.8. Kudak/ Gudal

Yoğurt, lahana, kuymak gibi yöresel yemeklerin yapımında çırpıcı olarak kullanılan, çam ağacından yapılmış el mikseri. Bu aracın imalatında, çam ağacının dört çatalı kısmı özellikle tercih edilmektedir. Ahşap malzemeden üretilen kudal, iyice törpülenip, kurutulduktan sonra kullanılmaktadır. Ahşap olması sağlık açısından önemsendiğinden yörede neredeyse her mutfakta kudalları görmek mümkündür. Birkaç farklı boyutta üretilen pratik çırpıcılarımız ihtiyaca uygun olarak tüm çeşitleriyle kullanılmaktadır.

Fotoğraf 31: Kudal/ Çırpıcı

3.9. Cezve

Genellikle kahve pişirmek, süt kaynatmak amacıyla kullanılan, silindir biçimli, saplı, küçük kap. Geleneksel olarak kullanılan bakır cezveler artık günümüzde yerlerini elektrikli veya alüminyum cezvelere bırakmaya başlamıştır.

Fotoğraf 32: Cezve

Fotoğraf 33: Cezve

3.10. Kapaklı Tas

Yiyecekleri bir süre muhafaza etmek veya az öğün ihtiyacının giderilmesinde pişirici amaçlı kullanılan, metal malzemedен üretilmiş kapaklı, sulu yiyeceklerin saklandığı derin kap.

Fotoğraf 34: Kapaklı Tas

3.11. Gelber

Sobada, tandırda biriken külleri dağıtmak ve onları boşaltmak için kullanılan pratik araç. Köy ocaklarında, saclarda ya da sobalardaki kz yaymak amaçlı da kullanılır. Ateş ile temas halinde olduğu için demirden imal edilmişlerdir.

Fotoğraf 35: Gelberi / Gelber

3.12. Maşrapa

Su içmek, nadiren yıkanmak amaçlı kullanılan, ağaçtan, metalden ya da topraktan yapılan, ağız kısmı açık, kulplu, küçük kap. Genellikle banyo veya mutfaklarda fazla miktardaki suyu almak, taşımak, aktarmak amacıyla kullanılmaktadır.

Fotoğraf 36: Maşrapa

3.13. Kaşık

Genellikle şimşir ağacından yapılan, bakteri barındırmadığı ve kolay temizlendiği için mutfaklarda tercih edilen karıştırıcı, servis aracı.

Fotoğraf 37: Ahşap Kaşıklar

3.14. Tas

İçerisine genellikle sulu şeylerin koyulduğu, bir tabanı olan, yarımküre biçimindeki, derin, metal kap. Su, komposto, hoşaf, ayran, çorba gibi sıvı yiyecek ve içeceklerin servis edilmesinde tercih edilmektedir. Geçmişte yöremizde çinko, ahşap, bakır, çelik şekilleri de fazlasıyla tercih edilmiştir. Günümüzde ise çoğunlukla porselen şekli kullanılmaktadır.

Fotoğraf 38: Tas

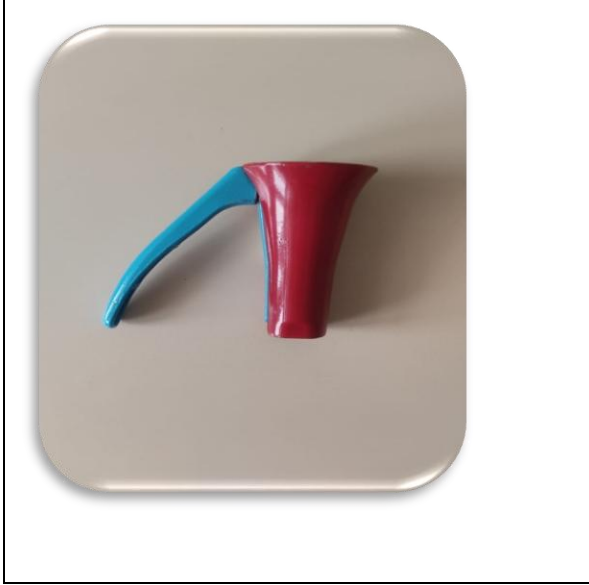
Fotoğraf 39: Tas

3.15. Fındık/ Ceviz Kırıcı

Fındık, ceviz gibi sert kabuklu yiyeceklerin kabuklarını kırmak amacıyla kullanılır. Demir veya plastikten mamul bu alet, kabukları kırmak ve içerideki yemişi ezmeden, zayi etmeden çıkarmakla tercih edilmektedir.

Fotoğraf 40: Fındık/ Ceviz Kırıcı

Fotoğraf 41: Fındık/ Ceviz Kırıcı

3.16. Raf (Sergen/ Terek)

Mutfakların duvarlarına, erişilebilecek yükseklikte genellikle çam ağacından yapılan uzun raflardır. Terekler, kap, çanak ve de erzak vb. koymak amaçlı kullanılır.

Fotoğraf 42: Raf/ Sergen.

3.17. Sepet

Söğüt veya fındık dallarından el işçiliği ile üretilen sepetler çay, mısır, fındık, yaprak gibi ürünlerin taşınmasında veya toplanmasında kullanılmaktadır. Kültür adı verilen çok katmanlı dinamik yapının katmanlarından birini de beslenme ihtiyacı etrafında karşılık bulan mutfak oluşturmaktadır. Mutfakların salt ilgili ihtiyacı karşılamada kullanılan bir mekân olmaması, bu alana özgü eklentileri de beraberinde taşımaktadır ki bunlardan biri de yukarıda örnekleri sıralanmış olan araç-gereçlerdir. Bu araç ve gereçler içerisinde kendini günümüze kadar taşıma kapasitesine sahip olabilenlerin kayıt altına

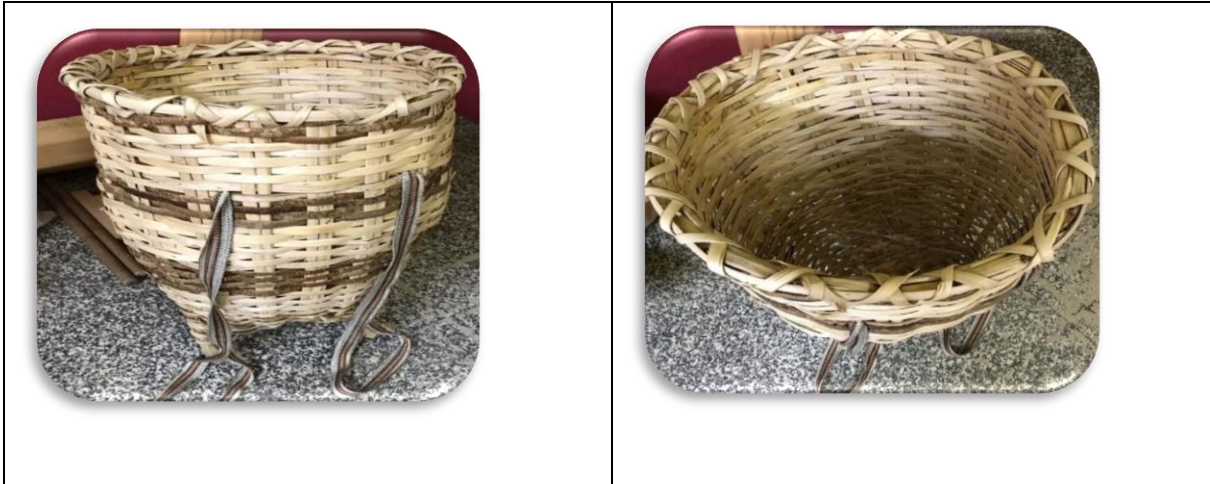
alınmamakla unutulmuşlar zincirine dâhil olanlara eklenmesini engellemek, kültür merkezli tüm çalışmalarda ortak paydalardan biri olsa gerektir.

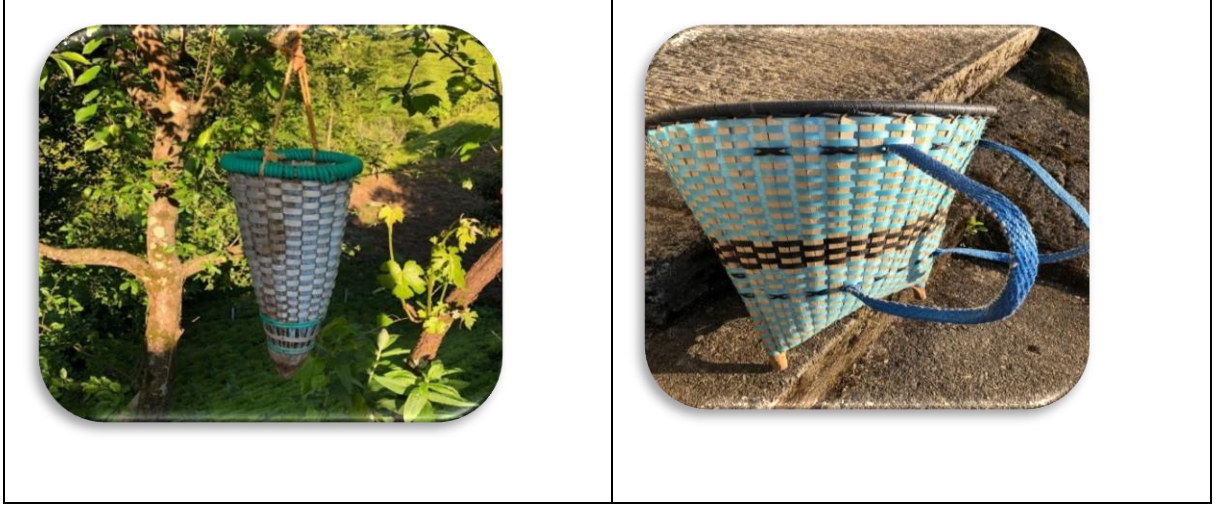
Çalışma sahasında karşımıza çıkan mutfak araç-gereçleri içerisinde ağırlıklı olarak ahşap, ardından bakır başta olmak üzere, demir, krom ve alüminyum türünden metal malzemenin yer edindiği görülmektedir ki bu tablonun oluşmasında bölgenin sahip olduğu coğrafya ve üretim formlarının belirleyici olduğu açıktır. Sahada, bakırdan üretilmiş araç ve gereçlerin hazırlanan yiyeceklerin lezzetine lezzet kattığına dönük yaklaşıma rağmen bu ürünlerin bakım ve onarım açısından zahmetli olması, yakın gelecekte bu türden malzemenin seyirlik nesnelere evrilmesini hızlandırmış gibi gözükmektedir.

Çalışma sahasında, pişirmede, üretim aşamasında ve genel kullanım amaçlı olmakla toplamda 27 mutfak araç ve gereğine yer verilmiştir. Bu araç ve gereçler içerisinde kudal, merdane, kalbur, bakraç, el değirmeni, kazan, gelberi, maşrapa, ahşap kaşık, sergen/terek ve sepet kullanım kronolojisi açısından daha eski ürünler olmakla oldukça dikkat çekicidir.

Yiyecek ve içeceklerin hazırlanmasında ve sunumunda iş gücünü sınırlandıran, gıdanın sofraya gelme sürecini hızlandıran verimlerin hayatın her aşamasına girdiği, kullan at tarzında ürünün yaygınlaştığı bu dönemde geleneksele ait olan malzemenin kullanımı ve bu ürünlerin kendini geleceğe taşıma kapasitesi azalmıştır ve azalmaktadır. Bu durum pek çok insanı, lezzet açısından eskiden ile başlayan ve eskiye övgüler taşıyan cümleler kullanmaya sevk etmiştir diye düşünmekteyiz. Bir diğer ifade ile elektronik-mekanik, plastik vb. araç ve gereçler ile hazırlanan bir yemeğin doğal araç- gereçlerle hazırlanması halinde daha lezzetli olduğuna dönük yaklaşımların veya tespitlerin arttığını gözlemleyebilmekteyiz. Geleneğe ait olan ne varsa küçük büyük demeden süratle kayıt altına alınması yukarıda ifade ettiklerimiz etrafında daha anlamlı hal almaktadır ki Anadolu mutfak kültürü ve bu kültüre bağlı alt başlıklara dönük envanterlerin oluşturulması kültürel kimliğin korunması ve kolanması adına mühimdir.

Fotoğraf 43: Sepetler

4. GIDA KORUMA ve SAKLAMA YÖNTEMLERİ

Yiyeceklerin günlük kullanımları dışında mevsimsel olarak da kullanılabilmesine, bir diğer ifade ile gıda hammaddelerinin veya doğrudan gıdanın daha uzun süre kullanılmasına ve muhtelif zararlılardan muhafaza edilmesine olanak sağlamak amacıyla ilgili sahada insanlar çeşitli deneme yanılma yöntemleri kullanarak birtakım depolama, saklama, koruma, usulleri geliştirmişlerdir. Geçmişte kullanılmış, günümüzde de kullanılmaya devam edilen gıda muhafaza yöntemleri besin grupları dikkate alınarak, et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri, tahıllar, sebze ve meyveler üst başlıklar olmak üzere belirlenmiştir.

4.1. Et ve Et Ürünleri

4.1.1. Kurutma

Kurutma yöntemi et muhafazasında akla ilk gelen uygulamalardan biridir. Bölgeden bölgeye çeşitlilik gösterse de ilgili sahada sıklıkla tercih edilen yöntem asarak kurutmadır. Genellikle sinirlerinden ve fazla yağından arındırılan et şerit veya dilim şeklinde doğrandıktan sonra- bazen kol-bud şeklinde bütün olarak- tuzlanır. İplere çuvaldız yardımı ile geçirilen etler, kuru, nemsiz bir alanda, kemirgen veya muhtelif diğer zararlılardan da korunmak adına tavandan asılmak sureti ile kurutulur. Bu işlem mevsimsel şartlara bağlı olmakla 1-3 ay arasında değişir (K1, K2, K4, K8).

4.1.2. Kavrurma

Özellikle kurban bayramlarında haneye düşen et miktarı normale nazaran bir miktar fazla olduğundan bu süreçte etin sağlıklı bir şekilde muhafaza edilebilmesi için kavrurma yöntemi sıklıkla tercih edilmektedir. Kavrulan et, küpler ya da cam kavanozlara koyularak güneşten uzak, kuru ve serin yerde saklandığından aylarca hatta yıllarca bozulmadan durabilmektedir. Kavrurma yöntemi geçmişte olduğu gibi günümüzde de sıklıkla tercih edilen bir et muhafaza yöntemidir. (K1, K3, K5, K7, K10) Kavrurma yöntemi hem lezzetli olduğundan hem de bozulmadan uzun süre karanlık ve serin alanda muhafaza edilebildiğinden günümüzde de en sık kullanılan geleneksel yöntemlerdendir.

4.1.3. Tuzlama

Çambaşı'nda, tuzlama yöntemiyle etin yüzeyinde tuz ile bir set oluşturulur ve bu şekilde etin içerisindeki suyun yüzeye çıkması engellenmiş olur. Su içeride kaldığı için et, hem normalden daha uzun süre bozulmadan kalır hem de daha lezzetli bir et elde edilir. Tuzlama yöntemi kullanılarak muhafaza edilen et piştiği zaman diğer yöntemlerle saklanan ete nazaran daha yumuşak bir kıvama sahiptir (K1, K4, K5, K8, K9).

4.1.4. İçyağı

Bölgede iç yağı özellikle kurban bayramlarında vazgeçilmez bir üründür ki bu yağ kavurmalarda, sarmalarda sıklıkla tercih edilmektedir. Büyük ya da küçükbaş fark etmeksizin çoğu hayvandan elde

edilen içyağı hem lezzeti hem de kalp ve damar sağlığı açısından sağlıklı olması sebebiyle yöre halkı tarafından kullanılır. İç yağı, yıkandıktan sonra, kavrulur, eritilerek veya tuzlanarak buzdolaplarında uzunca bir süre muhafaza edilebilmektedir (K2, K5, K6, K7, K8).

4.1.5. Pastırma

Bölgede, et pastırma yapılmak sureti ile de tüketilir. Karabiber, acı biber, sarımsak, tuz vb. baharatlar ilave edilerek üretilen bu ürün, günümüzde de ilçemizde sıklıkla tercih edilen bir et saklama yöntemidir ki pastırma tüm Türkiye’de olduğu gibi yöremizde de sabah kahvaltılarının, ara öğün ve de ana yemeklerin kıymetli bir parçası olmaya günümüzde de devam etmektedir (K3, K7, K8, K10).

4.2. Süt ve süt Ürünleri

Süt ve süt ürünleri Orta Asya Türklerinin hayvancılığa dayalı mutfak kültürlerinde süt ve süttten yapılan yiyecekler de çok önemli bir yere sahiptir. Bugün kullandığımız süt işleme teknikleri o çağlarda da kullanılıyordu. Süt ve ağız öylece içildiği gibi kaymak, yoğurt, peynir, sogut (çökelek), yağ yapılarak da yaygın olarak tüketilmekteydi. Yağ yemek dışında deriyi yumuşatma amaçlı olarak da kullanılmaktaydı (Köymen, 1982; 36-42). Süt, süt olarak içildiği gibi yoğurt, kımız ve peynir yapılarak kullanılmaktaydı. Mayalanmış kısrak süttünden yapılan kımız, eski Türklerin önemli bir içkisiydi. Kımız, hayvan derisinden yapılan tulumlarda saklanırdı. Süttten yapılan yoğurt taze olarak yendiği gibi, kurutulurak kış için saklanırdı. "Kurut" adı verilen bu uygulama halen bazı yörelerimizin kırsal kesimlerinde sürdürülmektedir. Yoğurt, ılık su katılarak hayvan derisinden yapılan tulumlarda yayıklaşıp tereyağı elde edilirdi. Tereyağı ayrıldıktan sonra kalan ayrana tuz katılarak kaynatılıp süzülükten sonra "çökelek", "keş" gibi adlarla anılan bir tür peynir yapılırdı. (Baysal, 1990: 28-29). Bu uygulamalar da halen bazı kırsal yörelerimizde sürdürülmektedir. Ancak son yıllarda elektrikli yayıklar tulumun yerini almıştır (K2, K3, K6, K9, K16)

4.3. Tahıllar

Tahıllar buğday kullanım alanı en geniş olan bu nedenle Türk mutfak kültüründe ayrı öneme sahip besindir. Orta Asya’da Türklerin kullandıkları zirai bitkilerin başında buğday gelir. Buğday yetişmeyen yerlerde arpa, çavdar ve darı da kullanılan diğer hububatlardır. Buğday, taneler sertleşmeden önce alevde ütülür, sonra dövülerek yenirdi. Kışın, ateşte kızartılarak kavurga denilen bir tür kuruyemiş yapılır ve bu şekilde de tüketilir (Köymen, 1982: 35-46). Buğdaylar dövülerek yarma yapılmakta ve bu şekilde çeşitli yemeklerde ve pilavlarda kullanılmaktadır. Buğday kaynatılıp, kurutulduktan sonra değirmenler veya daha küçük çaplı taşlar arasında öğütülme yöntemiyle bulgur haline getirilmektedir. Bulgur taneli olarak kullanılabilirdiği gibi yine yöredeki su değirmenlerinde daha da küçültülerek un olarak da tüketilmektedir. (K4, K5, K7, K8, K10, K14)

4.4. Meyve/ Sebze

Sebze ve meyveler Orta Asya’da sebzelerden; başta patlıcan olmak üzere, hıyar, havuç, ıspanak, soğan, turp, kereviz, marul ve kendiliğinden yetişen bazı otlar, meyvelerden; elma, armut, erik, ayva, üzüm ve kavun besin olarak kullanılıyordu. Anadolu’ya göç ettikten sonra kullanılan sebze ve meyve çeşitleri artmıştır (Baysal,1990;27-34). Çambaşı’nda da meyveler çoğunlukla doğal yöntemlerle ya da soba üzerinde kurutulurak muhafaza edilmektedir. Sebzeler için ise birkaç farklı muhafaza yöntemi kullanılmaktadır.

4.4.1. Kurutma

Eski çağlardan beri patlıcan, biber ve asma yaprağının kurutulurak muhafaza edildiği bilinmektedir. Domates, patlıcan, biber, kabak, fasulye, bamya vb. sebzeler ve yıkanıp, uygun şekilde ayıklanarak, bütün halinde veya doğrandıktan sonra güneşte kurutulur (Koşay ve Ülkücan, 1961: 24-27). Elma, erik, armut, ayva, üzüm gibi meyveler taze olarak yendiği gibi kurutulurak kış için saklanırdı. Kak" adı verilen kurutulmuş meyveler kış aylarında su ile pişirilir, pekmez katılarak tatlandırılırdı. Kuru meyvelerin pekmezle tatlandırılarak pişirilmesi ile yapılan hoşaf kış günlerinin önemli tatlarından birini

oluşturmaktaydı (Baysal, 1990: 33-34). Koşay ve Ülkücan, Baysal'ın genel hatları ile yer verdiği kurutma uygulamaları Çambaşı'nda sürdürülmektedir.

4.4.2. Turşu/ Salamura

Sebzelerden yapılan diğer önemli ürün turşudur. Turşu yapımında sıklıkla hıyar, yeşil sivri biber, patlıcan, taze fasulye ve yeşil domates kullanılır. Sebzeler yıkanıp ayıklandıktan sonra küplere yerleştirilir. Üzerine tuz-sirke-su dökülür ve serin yerde saklanır. Lahana, havuç gibi kış sebzelerinden de turşu yapılır. Turşuya tat vermek için sarımsak ve maydanoz, mayalamayı sağlamak için nohut gibi maddeler katılır (Baysal, 1990; 33-34). Bölgede en çok lahana, salatalık, biber türünden sebzelerin turşu olarak muhafaza edildiği görülmektedir (K3, K6, K7, K10, K11, K12, K13).

4.4.3. Konserve

Son yıllarda yaz sebzeleri konserve edilerek de kışa saklanmaktadır. Konserve için sığağa dayanıklı kavanozlarla özel yapılmış kapaklar kullanılır. Kavanoz tekrar tekrar kullanılmasına karşın, kapaklar bir kez kullanılabilir. Adi kazanlarda domates veya domates suyu yapılabilir. Ancak diğer sebzelerden konserve yapmak aşırı yakıt harcanmasını gerektirir. Sıcaklık derecesi iyi ayarlanamadığından tehlikeli olabilir. Özel konserve tenceresi bulunmadığı sürece adi kazanlarda sebze konservesi yapmak ekonomik olmadığı gibi, sağlık açısından sakıncalı olabilir. Bazı yörelerimizde domates "domates tuzu" denilen salisilik asit tuzu katılarak saklanır. Bu maddenin besinlerde kullanımı sağlık açısından sakıncalıdır. Domatesin salça, konserve ve kurutulmuş kullanımı daha uygundur (Baysal, 1990: 33-34) Çambaşı'nda konserve yöntemi hemen her evde tercih edilmektedir. Özellikle; menemen, fasulye, reçel, marmelat vb. ürünler hazırlarken konserve işlemi kullanılmaktadır. Kavanozlar yardımıyla muhafaza edilen çeşitli yiyecekler serin, kuru ve mümkünse karalılık alanlarda uzunca süre saklanabilir (K1, K3, K6, K9, K11, K12, K13, K14).

4.4.4. Dondurma

Bölgede yiyecekler ilk zamanlarda daha çok toprak altına gömülerek sıcaktan korunmaktaydı. Günümüzde ise buzdolapları ve dondurucular muhafaza işini fazlasıyla kolaylaştırmıştır. Et, tahıl ya da sebze- meyve fark etmeksizin her ürün şartlar sağlandığı sürece belli sürelerde tazeliğini koruyarak tüketime elverişli hale getirilebilir. Günlük ya da haftalık kullanılacak sebze-meyvelerde buzdolabı yeterli bir muhafaza alanı oluşturmaktadır. Haftalık ihtiyaç dışında daha uzun süre muhafaza edilmesi gereken sebzeler ise temizlenip ayıklandıktan sonra paketlenerek dondurucularda aylarca muhafaza edilebilmektedir. Etler de sebzeler gibi genellikle dondurma yöntemiyle uzun süre sağlıklı bir şekilde saklanabilmektedir. (K3, K5, K8, K9, K15, K16)

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Geleneksel olandan süratle uzaklaşıldığı bir dönemde atık kültürü oluşturma dışında bir fonksiyona sahip olmadığını düşündüğümüz popüler kültürün geleneksel olan üzerindeki negatif etkisi her geçen gün fazlasıyla hissedilmeye devam etmektedir. Böylesi bir ortamda geleneksele ait olan ne varsa büyük küçük denilmeden kayıt altına alınmalıdır ki bu yaklaşım geleneğin geleceğe olabildiğince intikal ettirilmesi adına önemlidir.

Bu yaklaşım eşliğinde ele aldığımız Trabzon ili Çaykara ilçesi Çambaşı köyü mutfak kültürü merkezli çalışmamızda ilgili çalışma sahasında geleneksel mutfak kültürünün çeyrek asır öncesine nazaran ciddi bir yıpranmışlık hali içerisinde olduğu görüldü. Sahada görülen bu yıpranmaya karşın bölgenin kültürel kimlik açısından sağlam bir mazi taşımakla, geleneksele ait olanı da kısmen koruduğu da anlaşıldı.

İlgili çalışma sahasında geleneksel sıfatı eşliğinde kullanılan mutfak araç gereçlerinin köyde meskûn sınırlı sayıdaki ailece – modern aletler eşliğinde- kullanılmaya devam ettiği, kullanılan bu teçhizatın temelde ahşap formda olduğu saptandı. Malzemenin ahşap ağırlıklı olmasında bölgenin coğrafyasının temel rol oynadığı kanaatine de varıldı.

İlgili alanda ahşap mutfak araç gereçleri yanında bakırdan mamul ürünlerin de kullanıldığı görüldü ki bu ürünlerin ahşaba nazaran daha fazla bakıma muhtaç olması- oksitlenme kaynaklı kalaylama, islenme vb.- nedeniyle kullanımının olabildiğince azaldığı da görüldü.

Çambaşı'nda an itibari ile temini gerçekleştirilen gıda saklama ve koruma yöntemleri içerisinde özellikle tuzlama, turşu, kurutma uygulamalarının tespiti gerçekleştirilen yöntemlere nazaran daha baskın rol aldığı bilgisine de ulaşıldı.

Kültürün doğasından kaynaklanan dinamik yapının kültürü geleceğe taşıma kapasitesine dönük muhtelif pek çok çeldiriciye rağmen bölgenin geleneksele sahip olma adına direnç gösterdiği görüldü ki bu tutum milli kimliğin inşa ve ihyası açısından olabildiğince kıymetlidir. Bölge, kültür merkezli pek çok çalışmaya veri temini açısından zengin bir dokuya sahiptir ki bu dokuyu oluşturan her bir ünitenin zaman geçirmeksizin tespit edilerek kayıt altına alınmasının gerek ilgili coğrafya gerekse Anadolu coğrafyası açısından önem arz ettiği ortadadır.

KAYNAKÇA

Arman, A. (2011) Türk Mutfak Kültürü Tanıtım Sorunu: Mengen Mutfağı Örneği, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

Baysal, A., (1990). Beslenme Kültürümüz: 28-29. Kültür Bakanlığı. Ankara.

Doğu, A. (2009). "Gıdaların Coğrafyası". 2. Geleneksel Gıdalar Sempozyumu, 27-29 Mayıs, Van.

Güler, S. (2010). Türk Mutfak Kültürü ve Yeme İçme Alışkanlıkları, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 26, Sakarya.

Haviland, William A. (2002). Kültürel Antropoloji, (Çev. Hüsamettin İnaç ve Seda Çiftçi), Kaknüs Yayınları, İstanbul.

Kızıldemir Ö. Öztürk, E., Sarıışık, M. (2017). "Cumhuriyet Dönemi Türk Mutfak Kültürünün Özellikleri ve Yaşanan Değişimler". VI. Ulusal II: Uluslararası Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu, 14-15 Nisan, Gaziantep.

Kolay, A, Bozkurt, N, Turan, Ş, Arabacı, M. (2016). Tatlıların Sultanı Baklava, Aktif Matbaa ve Reklam Hiz. San. Tic. Ltd. Şti. İstanbul.

Koşay, H.Z., Ülkücan A., (1961). Anadolu Yemekleri ve Türk Mutfağı: M.E.B. Basımevi. Ankara.

Köymen, M.A., (1982). "Selçuklular Zamanında Beslenme Sistemi". Türk Mutfağı Sempozyumu Bildirileri: 35-46. Ankara Üniversitesi Basımevi. Ankara.

Sürücüoğlu, M. S., Özçelik, A., Ö, (2008). Türk Mutfak ve Beslenme Kültürünün Tarihsel Gelişimi". 38. İcanas Kongresi., 10-15 Eylül, Ankara.

Şen, M.A. (2020). Gastronomi Turizmi Kapsamında Trabzon Mutfağına Özgü Bir Ürün "Kuymak" Journal of Black Sea Studies, S.29.(www.karadeniz.gov.tr). Erişim Tarihi: 12.2.2023

TDV İslâm Ansiklopedisi. (2019). Yaylak-Kışlak Maddesi, (Gözden geçirilmiş 3. basım) Cilt EK-2. Ankara.

Tezcan, M. (2000). Türk Yemek Antropolojisi Yazıları: 12, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Tezcan, Mahmut (2000). Türk Yemek Antropolojisi Yazıları: 14, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Uzel, A. R. (2018). Geleneksel Mutfak Kültürü ve Tarımsal Ürün Çeşitliliğinin, Üniversite Öğrencileri Beslenme Durumu Üzerine Etkisi, Ege Üniversitesi, Ziraat Fak. Dergisi, 55 (1), İzmir.

Trabzon Büyükşehir Belediyesi (2020). www.trabzon.bel.tr. Erişim Tarihi: 12.2.2023

Kaynak Kişiler

K1. Hakki YAMAN, 63. Emekli. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.

K2. Refika YAMAN, 53. Ev hanımı. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.

- K3. Hakan YAMAN, 32. Özel sektör. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.
K4. Özkan YAMAN, 24. Mühendis. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.
K5. Zeynep YAMAN, 49. Ev hanımı. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.
K6. Hamdiye YAMAN, 46. Çiftçi. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.
K7. Meliha ERDEM, 72. Ev hanımı. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.
K8. Gülay ERDEM, 53. Ev hanımı. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.
K9. Günay ERDEM, 48. Ev hanımı. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.
K10. Esmâ YAMAN, 18. Öğrenci. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.
K11. Şenkiye ÜNVER, 30. İşçi. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.
K12. Fatma ÜNVER, 56. Ev hanımı Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.
K1. Hâkime ÖZCAN, 85. Ev hanımı. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.
K14. Mukaddes ÖZCAN, 55. Ev hanımı. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.
K15. Elmas ÖRNEK, 63. Ev hanımı. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.
K16. Nurten İSLAMOĞLU, 49. Ev hanımı. Trabzon/ Çaykara- Çambaşı Köyü.

Trabzon Belediyesi'nin Kuruluşu ve Tarihi ile Cumhuriyet Dönemindeki Trabzon Belediye Seçimleri ve Belediye Başkanları

The Establishment and History of Trabzon Municipality and Trabzon Municipal Elections and Mayors in the Republican Period

Hakan Şener*

* Trabzon Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler ve Projeler Şube Müdürü, hakansener@trabzon.bel.tr

ÖZET

Belediyelerin tarihine bakıldığında halkın yerel, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kuruldukları görülmektedir. Osmanlı'da da belediyeçiliğin doğuşu Cumhuriyetin ilanı ile modernleşme ve faaliyetlerin gelişmesi ile devam etmiştir. Osmanlı Devleti döneminde 1869 yılında çıkarılan Trabzon İl Yıllığında (Salname-i Vilâyet -i Trabzon) belediye yönetimine de yer verildiği görülmektedir. Bu çalışmada Trabzon Belediyesi'nin kuruluşu, tarihi ve belediye başkanları hakkında bilgiler verilerek seçimler üzerine analizler yapılmıştır. Bu bilgilerin içerisinde Trabzon Belediyesi logosunun oluşumundan meclis tutanaklarındaki detaylara değinilerek belediye başkanları kronolojisi oluşturulmuştur. Cumhuriyetin ilanının ardından 1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu ile 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu'na kadar değinilerek belediyeçiliğin değışim ve gelişim süreçleri aktarılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda her seçimin içerisinde barındırdığı kendi detayları hakkında ve belediye başkanlarının göreve gelmeleri ile görevlerinin nasıl son bulduğu süreçleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Belediyeçilik, Belediye Başkanları, Trabzon Belediyesi, Trabzon Yerel Seçimleri.

ABSTRACT

The history of municipalities shows that they were established to meet the local, common needs of the people. The emergence of municipalism in the Ottoman Empire continued with the declaration of the Republic and the development of modernization and activities. In the Trabzon Provincial Yearbook (Salname-i Vilâyet -i Trabzon) published in 1869 during the Ottoman Empire, it is seen that the municipal administration is also included. In this study, information about the establishment, history and mayors of Trabzon Municipality was given and analyzes were made on the elections. Within this information, a chronology of mayors was created by mentioning the formation of the Trabzon Municipality logo and the details in the council minutes. After the proclamation of the Republic, it was tried to convey the change and development processes of municipalism by referring to the Municipal Law No. 1580 dated 1930 and the Municipal Law No. 5393 dated 2005. At the same time, the details of each election and the processes of how the mayors took office and how their duties ended are discussed.

Key Words: Mayor, Municipalism, Trabzon Municipality, Trabzon Local Elections.

GİRİŞ

Bu çalışmada Trabzon Belediyesi'nin kuruluşu ve belediye meclisinin ve başkanlık makamının görevleri, seçim süreçlerinin yıllar içerisindeki değişimi hakkında analizler yapılmıştır. Halkın yerel, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan belediyeçilik örneği olan Trabzon Belediyesi'nin kuruluşu, tarihi ve cumhuriyet dönemindeki seçimleri ile belediye başkanları ele alınmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra nasıl olduğu ve günümüzde nasıl devam ettiği hakkında bilgiler vermektedir. Ayrıca Trabzon Belediyesi tarihinin daha iyi bilinmesi ve şehrin yerel yönetiminde hangi süreçlerin yaşandığı konusunda geçmişten günümüze fikir oluşturmaktadır.

1. TRABZON BELEDİYESİ NE ZAMAN KURULDU?

Trabzon Belediyesi'nin tam olarak ne zaman kurulduğuna dair bir belge bulunmamıştır. Belediye meclisinde Trabzon Belediyesi'nin tarihçesi ile ilgili rastlanılan tek bilgi 1952-1953 yılına ait mesai raporu görüşmelerinde dönemin Belediye Başkanı Muzaffer Korlu'nun yaptığı konuşmada kullandığı "... 1878 tarihinde kurulan yani 75 yıllık bir mazisi bulunan belediyemizin..." cümlesidir (Trabzon Belediyesi Meclis Zabıtları (TBMZ), 01.10.1953).

Hâlbuki Trabzon Belediyesi'nin kuruluş tarihi olarak kaynaklarda belirtilen tarih, genellikle 1868 yılıdır. Trabzon Büyükşehir Belediyesi'nin resmi internet sitesinde "Kurumsal" başlığı altındaki "Tarihçe" bölümünde; "Trabzon'da belediyenin tam olarak ne zaman kurulduğuna ilişkin bir karar veya belge bulunmamaktadır. Ancak 1869 yılında çıkarılan Trabzon İl Yıllığında (Salname-i Vilâyet -i Trabzon) belediye yönetimine de yer verildiği görülmektedir. Osmanlı Yönetimi tarafından 1868 yılında bir talimat ile taşrada da belediye teşkilatı kurulmasının kararlaştırılması ve Trabzon'un aynı yıl vilâyet olması Trabzon Belediyesi'nin 1868 yılında kurulduğuna dair güçlü işaretlerdir" ifadeleri yer almaktadır (Trabzon Büyükşehir Belediyesi, 2020).

Rahmi Çiçek ise, Trabzon'da belediye teşkilatının ne zaman kurulduğu bilinmemekle birlikte, vilayet yıllığının yayınlanmaya başladığı 1869 yılında belediye teşkilatı esas alındığında, 1864 Vilayet-i Umumiye Nizamnamesinden sonra kurulmuş olabileceğini söyler.

Rasim Şimşek'te 7 Kasım 1864 tarihinde çıkarılan Vilayet Nizamnamesi, taşra kentlerinde "belediye örgütlenmeyi" öngördüğünü belirterek, Trabzon Belediyesinin bu tüzük uyarınca kurulduğunu, ancak tam tarihinin tespit edilemediğini, 1869 Vilayet Salnamesinde adının geçmesi nedeniyle bu tarihten önce kurulmuş olduğunu söyler ve o da 1868 yılını işaret eder. Trabzon Belediyesi'nin ilk başkanı ise atama ile gelen arazi memuru Feyzi Efendidir. Seçimle işbaşına gelen meclis üyeleri ise; Hacı Halil Efendi, Mustafa Ağa, Abdülhamit Efendi, Artin Ağa, Mösyö Lisyon, Hacı Halil Efendi, Mösyö Elkardi ve Kâmil Efendi'dir. Başkan Muzaffer Korlu, Trabzon Belediyesi'nin kuruluşunu hangi belge veya bilgiye dayanarak 1878 yılı olarak vermiştir bilinmemektedir, tutanaklarda başka bir bilgi bulunmamaktadır.

1.1. Trabzon Belediyesi Ambleminin Oluşturulma Süreci

Trabzon Belediyesi 1868 yılında kurulmuştur. Fakat uzun yıllar belediye bir amblem kullanmamıştır ve hazırlanmamıştır. Trabzon Belediyesi'nin ilk amblemi 1981 yılında Hasan Melek belediye başkanı olunca hazırlanmıştır. Başkan Melek önce Trabzon kentini ve onun belediyesini temsil edecek bir amblem için 21.05.1981 tarihinde bir yarışma planlanmıştır (Trabzon Belediyesi (TBE), 21.05.1981). Yarışmaya 23 eser katıldı, ilk eleme sonucunda 15 eserin şartnamedeki kurallara uygun olduğu belirlenmiştir (İleri Gazetesi, 1981). Aslında yarışmanın birincisi tespit edilemedi. Ancak ikinci eser olarak Hasan Saltık, Üçüncü olarak da M. Reşat Sümerkan'ın eseri belirlenmiştir (TBE, 15.10.1981).

Şekil 1: 1981 Yılında Dereceye Giren Üç Logo Çalışması

Kaynak: Erol, 2023

Hasan Melek en beğenilen ancak birinci olarak da kabul edilmeyen eser üzerinde müellifi Hasan Saltık'tan bazı değişiklikler istemiştir (Karadeniz Gazetesi, 1981). Nihayetinde o esnada KTÜ'de öğretim üyesi olan Saltık'ın hazırladığı amblem Trabzon Belediyesi'nin amblemi olmuştur. Uzun yıllar bu amblem kullanıldıktan sonra figür daire şeklini almıştır. Trabzon Büyükşehir Belediyesi kurulduktan sonra da bugün kullanılan son halini almış oldu.

1981 senesinde amblem ilk kabul edildiğinde dönemin belediye başkanı Hasan Melek, "Eğer Trabzon ve belediyesini daha iyi temsil edebilecek bir eser bulunursa bu amblem değiştirilebilir" demiş olsa da Hasan Saltık'ın çizdiği amblem 41 yıldır belediyemizi ve şehrimizi gururla temsil etmeye devam etmektedir (Erol, 2023).

Şekil 2. Günümüzde Kullanılan Belediye Amblemi

Kaynak: <https://www.trabzon.bel.tr/Web/Loqolar>, 2024

2. CUMHURİYET DÖNEMİNDEKİ TRABZON SEÇİMLERİ VE BELEDİYE BAŞKANLARI

Trabzon Belediye Başkanlarının isimleri 1868 tarihinden itibaren belli olmakla birlikte Cumhuriyetin ilanının ardından Trabzon Belediye Başkanları ve başkanlık seçimleri hakkında bilgiler verilecektir. 1923-1928 tarihleri arasında Trabzon Belediye Başkanlığı yapan Hüseyin Kazazzade hakkında bilgi vererek başlayalım.

2.1. Gazazzade Hüseyin EFENDİ / 1923-1928

Hüseyin Kazazzade, üç nesil önce Rize'den Trabzon'a gelerek yerleşmiş bir ailenin evladı olarak 1878 yılında Trabzon'un Hacıkasım Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Trabzon'un büyük emlak sahibi zengin tüccarlarından idi. Uzun yıllar önce ailesinin fertleri kumaş işi ile uğraştıklarından "Gazzaz" diye anılırlardı (Albayrak, 2008). İlk defa 1919 senesinde Hacı Ahmet Barutçu'nun görevden ayrılması ile meclis üyeleri arasından Gazazzade Hüseyin Efendi 1921, 1923 ve 1925 yıllarında belediye reisi seçilmiştir. Gazazzade Hüseyin Efendi 1923 itibarıyla Cumhuriyetin ilanının ardından ilk Trabzon Belediye başkanıdır ve başkanlığı 1928 yılına kadar sürmüştür (Çiçek, 1998).

Trabzon'un muhacirlikten sonraki ilk belediye başkanlarından olan Hüseyin Kazazzade 1939 senesinde 68 yaşında iken vefat etmiş, Sülüklü asri mezarlığına defnedilmiştir.

Şekil 3. Gazazzade Hüseyin Efendi

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.2. Temel Nücumî GÖKSEL / 1928-1930

Hacı Müftüzade Temel Nücumî Göksel Bey Trabzon'da görev yapan eski memurlardan Süleyman Bey'in oğludur. Büyük babası şehrin 46 sene müftülüğünü yapmış alim bir zattır. 1881'de doğan bu zat idadi tahsilini ikmal ettikten sonra tuhafiye ve manifatura alanında ticaretine başlamıştır.

Bilahare ticari faaliyetini tevsî ederek Mobilya Koll. Şti.'i tesis etmiş ve atama şeklinde Belediye Başkanı seçilmiştir (1938 yılında mansub -atamalı- Belediye Reisliği uygulaması kaldırılıp eski müntahap -seçimli- uygulamaya dönüldüğünden Temel Nücumî Göksel Bey bu kez seçimle başkanlığa gelecektir.)

Şekil 4. Temel Nücumî Göksel

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.3. Kadri Mesut EVREN / 1931-1937

1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti, 1946 yılına kadar tek parti rejimiyle (Cumhuriyet Halk Partisi tarafından) yönetilmiştir. Geçen süre içinde çok partili hayata geçme denemeleri olmuşsa da çeşitli nedenlerle başarısız olmuştur. 1946 yılına kadar süren bu tek partili dönemde 1930, 1934, 1938 ve 1942 yıllarında 4 yerel seçim yapılmıştır. Bu dönemin ilk belediye seçimi olan 1930 seçimleri, aynı yıl çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu'na göre yapılmıştır (Milliyet Gazetesi, 1929).

1963 yılına kadar belediye başkanları ya meclis üyeleri arasında yapılan seçimle iş başına gelirdi, ya da Bakanlar Kurulu kararı ile atama yoluyla göreve başlardı (Yörüklüoğlu, 2009). Özet olarak, önce halk arasından bir komisyon seçiliyor, sonra bu komisyon meclis üyelerini seçiyor. Meclis üyeleri de kendi aralarından belediye başkanını seçiyor. 1963 yılına kadar belediye seçimlerinde iki devreli bir seçim sistemi uygulanırdı. Önce belediye meclis üyeleri seçilir, ardından meclis üyeleri kendi aralarından belediye başkanını seçerlerdi. Yani her meclis üyesi, doğal olarak belediye başkanı adayydı. Ancak kimlerin meclis üyesi adayı olacakları hususu, Cumhuriyet Halk Fırkası Ocak Heyetleri tarafından belirlenir, ondan sonra bu adaylar seçmenlere arz edilirdi (Yeni Yol Gazetesi, 1934). 1934 yılı belediye

seçimlerinde kadın ve erkek olmak üzere Trabzon'da 8.000'i geçen seçmen sayısı mevcuttur. Ancak 1934 belediye seçimlerinde sandığa atılan rey sayısının da 4573 olduğu belirlenmiştir. Yani seçime katılım oranı %50'ler düzeyindedir.

1931 yılında şehir meclisi içerisinde bu şekilde seçildiğini düşündüğümüz Kadri Mesut Bey'in 4 yıllık görev süresinin dolması üzerine, ikinci dört yıllık çalışma devresi için yeniden seçilen belediye meclisi, belediye reisi ve daimî encümen azalarının seçimi için 24.10.1934 tarihinde olağanüstü toplanmıştır ve başkan adayını seçmek üzere oy pusulaları üyelere dağıtılmıştır. Müteakiben oy pusulaları üyelere dağıtılır. Oylar sayıldığında 24 oy Kadri Mesut Beyin, bir oy da Temel Nücumi Beyin aldıkları tespit edilir (TBMZ, 1934). Meclis üyelerinin neredeyse tamamının oyunu alarak Kadri Mesut Bey yeniden Belediye Başkanı seçilmiştir. Kadri Mesut Evren 1934 senesinde meclis üyelerinin çoğunluğunun oyunu alarak belediye başkanı seçilmesine rağmen iki sene sonra mecliste sıkıntılı bir süreçle karşılaşmıştır. Meclis tarafından kendisine gensoru verilmiştir. Kadri Mesut Bey meclisin gensorusu sebebiyle 23.07.1937 tarihine kadar belediye başkanlığı görevini yapmıştır ve meclis üyeleri tarafından görevinden düşürülmüştür (TBMZ, 1937).

Şekil 5. Kadri Mesut Evren

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

Görevden alınan Kadri Mesut Beyin yerine Dr. Cemal Turfan belediye başkanlığına getirilmiştir. Görevden alınan Kadri Mesut Evren, bir müddet daha meclis üyesi olarak göreve devam etmiş, daha sonra Ankara'ya yerleşerek 03 Mayıs 1946 tarihinde Ankara'da vefat etmiştir (Yeniyol Gazetesi, 1946).

2.4. Dr. Cemal TURFAN / 1937-1939

Ancak yeni belediye başkanı olarak atanan Dr. Cemal Turfan belediye meclis üyesi değildir. Hâlbuki mevcut belediye başkanı görevden alındığında ya da kendi isteği ile ayrıldığında, yeni belediye başkanının belediye meclis üyelerinin arasından seçilmesi beklenirdi. Ancak bu konuda meclis üyelerinin tutanaklara yansıyan herhangi bir yorumuna ya da itirazına rastlanılamamıştır.

1938 yılı, belediyede seçim yılıdır. Meclis üyeleri seçimi dolayısı ile yeni seçilen üyeler mecliste göreve başlamıştır. Trabzon Belediye Başkanı olan Dr. Cemal Turfan yeni dönemde de yine başkanlık görevine getirilmiştir.

Şekil 6. Dr. Cemal Turfan

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.5. Bahri DOĞANAY / 1939-1939

30.07.1937 tarihinde belediye başkanı olarak atanan Dr. Cemal Turfan, Üçüncü Umumi Müfettişlik Sıhhat Müşavir Muavinliğine tayin edilmesi nedeniyle belediye başkanlığından 1939 yılı Aralık ayında ayrılmıştır (Yeniyol Gazetesi, 1938). Yerine Bahri Doğanay başkanlığa vekâleten atmıştır. Bahri Doğanay, Cemal Turfan gibi meclis dışından belediye reisliğine atanan bir isimdir. Turfan, Üçüncü Umum Müfettişliğinde Asayis Müşaviri ve emekli kurmay binbaşısıdır (Yeniyol Gazetesi, 1939).

Şekil 7. Bahri Doğanay

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

Bahri Doğanay, 16.08.1939 tarihine kadar Trabzon Belediye Başkan Vekili olarak görev yapmıştır. Meclis tutanaklarında Doğanay'ın görevi sonrasında "Trabzon Belediye Reisliğinin atama ile gelmesini icap ettiren sebep ve zaruretin ortadan kalkmasına binaen yeniden belediye başkanı seçiminin yapılması" ifadeleri geçmektedir (TBMZ, 1939).

2.6. Temel Nücumî GÖKSEL / 1939-1939

Bu gelişmenin ardından meclis üyeleri arasından gizli oyla yapılan seçimde, 23 oyla "azanın ittifakı" yani oy birliği ile üyelerden Temel Nücumî Trabzon'un yeni belediye başkanı seçilmiştir (TBMZ, 1939). Trabzon Belediye Meclisinin deneyimli ismi Temel Nücumî Göksel, 1891 yılında Trabzon'da doğmuş ve ilki 1928-1930 yılları arasında olmak üzere iki defa belediye başkanlığına seçilmiştir.

Seçimden sonra seçim hakkının Belediye Meclisine tekrar iade edildiğinden dolayı, meclisin şükran ve tazimlerinin Cumhur Reisi İnönü'ye, Başvekile ve ilgili diğer makamlara telgrafla arz edilmiştir. Ancak göreve gelmesinden kısa bir zaman sonra olağanüstü toplanan meclisin birinci gündem maddesini şu şekildedir; "Temel Nücumi Göksel'in Edirne mebusluğuna (Milletvekilliğine) intihabı (seçilmesi) ile inhilal eden (boşalan) Belediye Reisliğine, bir başkasının seçilmesi hakkında Vilâyet Makamından gelen teskere üzerine reis intihabı (seçimi)" (TBMZ, 1939). Trabzon Belediye Başkanı Temel Nücumi Göksel Edirne'ye Milletvekili seçildiği anlaşılmaktadır. Temel Nücumi Göksel, iki dönem milletvekilliği yapar ve 13.12.1959 tarihinde vefat etmiştir.

2.7. Mahmut Muammer YARIMBIYIK / 1939-1943

Meclis tutanaklarına göre Temel Nücumi Göksel'den boşalan Trabzon Belediye Başkanlığına, Valilik teskeresi ile Mahmut Muammer Yarımbyık vekâleten tayin olmuştur. Sonra belediye meclisinde yine gizli oyla yapılan seçimde mevcut üyelerin ittifakı ile Mahmut Muammer Yarımbyık, Trabzon Belediye Başkanı olarak seçilmiştir (TBMZ, 1939). 1891 senesinde Trabzon'da dünyaya gelen M.Muammer Yarımbyık, öğretmenlik, müdür muaviniği, ilköğretim müfettişliği ve çok uzun yıllar belediye meclis üyeliği yapmış, şehirde çok aktif bir isimdir.

Şekil 8. Mahmut Muammer Yarımbyık

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.7.1. Yarımbyık'ın İkinci Dönemi

1942 yılı Nisan ayında yapılması planlanan seçim kasım ayında yapılmıştır. Seçilen meclis üyeleri arasında Belediye reisi gizli oylama ile seçilmiştir. Toplantıya katılan 20 üyenin 19'unun oyunu alan önceki dönemin Belediye Reisi M. Muammer Yarımbyık, ikinci kez Trabzon Belediye Reisi olmuştur. M.Muammer Yarımbyık 02.11.1942 tarihinde gıyabında belediye başkanı seçilmiştir. Başkanlığının üzerinden henüz üç ay geçmiş olmasına rağmen Ordu Milletvekili olarak seçilmiştir (Erol, 2023).

2.8. Cevdet AKÇAY / 1943-1946

Muammer Yarımbyık'ın vekil olmasının ardından yerine yeni belediye başkanı seçilmiştir. 06.03.1943 tarihli Meclis kararında; "gizli oyla yapılan seçimde 22 üyenin ittifakı ile (yani oy birliği ile) Cevdet Akçay Trabzon'un yeni belediye başkanı oldu." ifadeleri yer almaktadır. (TBMZ, 1943). Cevdet Akçay 3 yıl sonra henüz görev süresi dolmadan 1946 senesinin ikinci ayında toplanan meclisin 1. gündem maddesi, Belediye Başkanı Cevdet Akçay'ın istifa talebi olmuştur.

Sağlık koşulları nedeniyle istifa ettiğini belirten Cevdet Akçay, 1957 senesinde vefat eder ve Sülüklü asri mezarlığına defnedilir. Bununla birlikte Cevdet Akçay'ın yerine, Valilik Makamınca seçim yapıncaya kadar Emniyet Müdürü Mehmet Tanyeri'nin Belediye Başkan Vekili olarak tayin edilmiştir. (TBMZ, 1946).

Şekil 9. Cevdet Akçay

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.9. Tefvik YUNUSOĞLU / 1946-1950

Bir ay sonra olağanüstü toplanan Meclisin gündemi Belediye Başkanı seçimi gerçekleştirmiştir. Yapılan oylamada en yaşlı üye olan Zühtü Evren'in başkanlığında toplantıya katılan 20 üyenin tamamının oyunu alan Tefvik Yunusoğlu, Trabzon'un yeni Belediye Başkanı seçilmiştir.

Tefvik Yunusoğlu'nun seçilmesiyle Trabzon'da yeni bir dönem daha başlamış olur. Ancak mayıs ayında olağanüstü toplanan mecliste birinci gündem maddesi, Belediye Kanunu'nu değiştiren 4878 sayılı Kanun gereğince mayıs ayı içerisinde planlanan belediye seçimleri için yapılacak hazırlıklardır. Bu kanun gereği yeni seçim yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Şekil 10. Tefvik Yunusoğlu

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.9.1. Yunusoğlu Tekrar Seçime Girdi

1946 yılında çıkartılan 4878 sayılı Kanunla, belediye meclislerinin seçim usulü değiştirilmiştir. 1580 sayılı Belediye Kanunu'na göre, belediye meclisi seçimlerinin kaç gün süreceği önceden ilan ediliyordu ve bu süre genellikle bir haftaydı. 4878 sayılı Kanunla seçimlerin bir günde tamamlanacağı hükmü getirilerek seçimlerin güvenliği arttırılmıştır (Yaylı ve Yaslıkaya, 2012). Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi, 2012, 47, s. 65-82) Seçimler gerçekleştirilmiştir. Demokrat Partinin seçimleri boykot etmesi nedeni ile tüm meclis üyeleri Cumhuriyet Halk Partisi listesinden seçilmişlerdir. Aynı gün mecliste gizli oyla yapılan seçimde 30 kişiden ibaret olan Meclis üyelerinden o gün toplantıya katılan 26 üyenin bir çekimser oyuna karşılık 19 üyenin oyunu alan "eski Başkan tüccardan Tefvik Yunusoğlu" yeniden Trabzon Belediye Başkanı seçilmiştir.

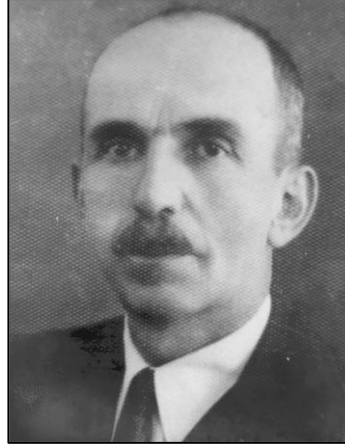
01.07.1901 Tarihinde Trabzon'un Tekke (Gazipaşa) Mahallesinde doğan Tefik Yunusoğlu belediye başkanlığının ardından 1950'den sonra İstanbul'a göçmüş ve 25.03.1964 tarihinde orada vefat ederek Feriköy Mezarlığına defnedilmiştir.

2.10. Hüseyin ÇULHA / 1950-1952

1950 yılının Eylül ayındaki encümen kararından anlaşıldığına göre; 5669 Sayılı Kanun gereğince 03.09.1950 tarihinde belediye meclis üyeleri seçimi yapılmıştır (TBE, 1950). 1950 yılında da önceki yıllarda olduğu gibi önce belediye meclis üyeleri seçilmiştir. Sonra meclis üyeleri kendi aralarından belediye başkanını seçmiştir. Meclis tutanaklarında sadece isimler yer almakla birlikte 1950 seçimlerinde 30 meclis üyesinin tamamının DP listesinden meclise girdiğini bilinmektedir (TBMZ, 1950).

Meclis üyeleri arasında gizli yapılan seçimde 27 oyla üyelerden Hüseyin Çulha Trabzon Belediye Başkanı seçilmiştir. Hüseyin Çulha, 1950 yılında yapılan çok partili belediye seçiminde Trabzon'un ilk Demokrat Partili belediye başkanıdır. Meclis tutanaklarından öğrendiğimize göre belediyenin bir yıllık faaliyet raporu görüşmelerinde mecliste ciddi tartışmalar olmuş ve Çulha 1952 senesinde istifa etmiştir.

Şekil 11. Hüseyin Çulha

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.11. Muzaffer KORLU/ 1952-1955

1952 yılının beşinci ayında belediye meclisi "Belediye Başkanı seçimi" gündemiyle olağanüstü toplanmıştır. Başkan Hüseyin Çulha'nın istifası nedeniyle boşalan başkanlık koltuğu için seçim yapılmıştır (TBMZ, 1952). Hüseyin Çulha başkanlık süresi dolmadan kendi isteği ile koltuğundan ayrılmış olmuştur. Meclis üyesi Muzaffer Korlu, meclis üyeleri arasında yapılan seçimde 24 oyla Trabzon'un yeni Belediye Başkanı seçilmiştir (TBMZ, 1955). Hüseyin Çulha ise bundan sonra meclis üyesi olarak görev yapmaya devam etmiştir.

Muzaffer Korlu'nun başkanlığı 1955 belediye seçimlerine kadar sürdü. Ancak tekrar meclise girmesine rağmen başkan seçilmemiştir.

Şekil 12. Muzaffer Korlu

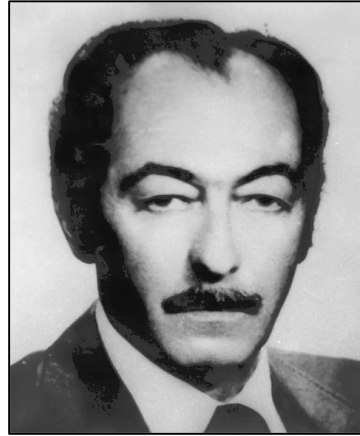
Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.12. Haluk ÇULHA/ 1955-1957

DP, 13 Kasım 1955 tarihinde Belediye seçimlerinden galip çıkmak için yoğun propaganda yapmıştır ve DP belediye seçimlerinde tekrar galip çıkmıştır (Aslan, 2011:342). 16.11.1955 tarihinde toplanan Belediye Meclisi'nin birinci maddesi Belediye Reisi Seçimleridir. Hatırlanacağı üzere halâ belediye başkanı meclis üyeleri arasında yapılan seçimle belirlenmektedir. Meclisteki gizli rey ile yapılan seçimlerde (23) reyle Haluk Çulha belediye başkanı seçilmiştir. Belediye Reisi Haluk Çulha milletvekilliği seçiminde adaylığını koymak üzere 1957 yılında belediye başkanlığı görevinden istifa etmiştir.

Nitekim 27 Ekim 1957 senesinde yapılan XI. Dönemde Adalet Partisi listesinden Trabzon Milletvekili seçilmiştir. Ancak milletvekilliğinde de dönemini tamamlayamadan 1960 askeri darbesi ile diğer milletvekilleri gibi onun da vekilliği sona ermiştir. 15.07.1995 tarihinde ise vefat etmiştir.

Şekil 13. Haluk Çulha

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.13. Ahmet Rasim KARANİS/ 1957-1959

Haluk Çulha'nın istifasından sonra 20.09.1957 tarihinde belediye meclisinde yapılan gizli oylama neticesinde 30 kişiden ibaret olan meclis üye âdetinin mutlak çoğunluğu ve mevcut 19 üyenin 19'unun ittifakıyla Trabzon Belediye Reisliğine meclis azasından Ahmet Rasim Karanis seçilir.

Aslen Vakfıkebirli olan Ahmet Rasim Karanis 1924 yılında dünyaya gelmiştir. Babası Kemeraltı esnaflarından Hacı Mustafa Karanis'dir. İlk defa belediye meclisine DP zamanında 1955 senesinde seçilmiştir. Ahmet Rasim Karanis aynı zamanda Trabzon Belediyesi'nin ilk reis muavini, yani başkan yardımcısıdır (TBMZ, 1957:8). Nitekim önceki belediye başkanı Haluk Çulha döneminde meclis üyeleri arasından başkan yardımcısı olarak atanmıştır. Ahmet Rasim Karanis'in belediye meclisince belediye

başkanı seçilmesinin üzerinden henüz beş ay geçmişti ki, 1958 yılının Şubat meclisinde biri 16, diğeri 17 imzalı iki gensoru verilmiştir (TBMZ, 1958). Bu gelişmenin ardından 23.02.1959 tarihinde Belediye Başkanı Ahmet Rasim Karanis istifa etmiştir (TBMZ, 1959). 1924 yılında dünyaya gelen Ahmet Rasim Karanis, 1991 yılında hayata gözlerini yummuştur.

Şekil 14. Ahmet Rasim Karanis

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.14. Hüsnü AYBAY/ 1959-1960

Bu yıllarda belediye seçimlerinde ilk önce meclis üyeleri seçilir, ardından meclis üyeleri kendi aralarında belediye başkanını seçerlerdi. Dolayısı ile aslında her meclis üyesi potansiyel belediye başkan adayıydı. Ahmet Rasim Karanis'in ardından 1959 yılı üçüncü ayında meclis üyeleri arasında yapılan seçimde fındık tüccarı Hüsnü Aybay belediye başkanı seçilmiştir. Belediye meclisi en son 15.03.1960 tarihinde belediye reisi Hüsnü Aybay başkanlığında toplanmıştır.

Şekil 15. Hüsnü AYBAY

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.15. 1960 Dönemi Belediye Başkanları/ 1960-1963

1960 yılında yaşanan darbe sonrasında belediye başkanı Hüsnü Aybay görevinden alınmıştır. Aybay'ın yerine Hayrettin Nakipoğlu Trabzon Belediye başkanı olarak atanmıştır. 1960 yılı nisan ayında bir aydan az bir süre görev yapmış valilik hatıratı olarak Belediye Başkanları kronolojisinde ismi yer almaktadır. Nakipoğlu'nun ardından Kr. Albay Necmeddin Ergüven de 1960 yılı mayıs ayında bir aydan az bir süre görev yapmış valilik hatıratı olarak Belediye Başkanları kronolojisinde ismi anılmaktadır.

12 Haziran tarihinde ise Vali Fethi Tansuk aynı zamanda Trabzon Belediye Başkanı olarak göreve başlamıştır. On bir ay sonra 09.05.1961 yılında Vali Muavini Fethi Burak, altı ay sonra 02.10.1961 tarihinde Vali Vefa Poyraz, Trabzon Belediye Başkanı olarak kayıtlara geçmiştir.

Şekil 16. 1960-1963 Dönemlerindeki Trabzon Belediye Başkanları

Vefa
POYRAZ

Kamuran
UHRUK

Fethi
TANSUK

Hayrettin
NAKİBOĞLU

Necmettin
ERGÜVEN

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.16. Suat OYMAN/ 1963-1973

1963 yılı belediye seçimlerinin bundan önceki seçimlerden bir farkı vardır. Hatırlanacağı üzere bundan önceki belediye seçimleri iki dereceli olarak yapılır, ilk önce meclis üyeleri seçilir, ardından da meclis üyeleri kendi aralarından belediye başkanını seçerlerdi. Ancak 1961 Anayasasının yapılmasıyla yerel yönetim birimlerinin seçim mevzuatı değişmiş, belediye başkanlığı seçimleri tek dereceli ve çoğunluk sistemine göre yapılması kararı alınmış ve 1963 yılında çıkarılan 307 sayılı Kanunla belediye başkanlarının da doğrudan halk tarafından seçileceği hükmü getirilmiştir (Kaçer, 2017). 1963 yılı mahalli seçimlerinde ülke çapında AP 42, CHP 23, YTP bir ilde belediye başkanlıklarını kazanmıştır (Sabah Postası, 1963). Bu şartlar altında Trabzon'da da yapılan seçimde Cumhuriyet Halk Partisi adayı Suat Oyman, Trabzon'un ilk doğrudan seçimle iş başına gelen, belediye başkanı olmuştur (www.suatoyman.com, 2024).

Şekil 17. Suat Oyman

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

Suat Oyman; Suat Oyman aslında en az on göbek İstanbullu olan bir ailenin çocuğudur. Babası Çanakkale'de muhabere bölük komutanı olan Sadettin efendidir. Nüfustaki adı ile Bekir Suat Oyman, 1905 yılında İstanbul'da doğmuştur. Ankara Hukuk Fakültesini bitirdikten sonra 1938 yılında Nahiye Müdürlüğü görevi için Trabzon'a atanmıştır. Trabzon'un Çaykara, Araklı ve Yomra illerinde Nahiye

Müdürlüğünü ve Kaymakamlık görevini sürdürmüştür. Trabzonlu Nusret Hanımla dünya evine giren Suat Oyman, 1950 yıllarına kadar kamuda çalıştıktan sonra Trabzon'da serbest avukatlığa başlamıştır. Baro Başkanlığı ve CHP İl Başkanlığı yapmıştır. 1963 yılında CHP'den Trabzon Belediye Başkanlığına aday olmuş ve kazanmıştır. Suat Oyman, 1971-73 yılları arasında belediye başkanlığının yanında Trabzonspor Kulübü Başkanlığı da yapmıştır. Seçimleri kaybettikten (1973 yılından) sonra serbest avukatlığa tekrar döndü ve 23 Kasım 1982 yılında vefat etmiştir (www.suatoyman.com, 2024).

2.16.1. Oyman'ın İkinci Dönemi

08.06.1968 tarihinde toplanan belediye meclisinin de de farklı isimler yer almaktadır. Zira 2 Haziran 1968 tarihinde belediye seçimleri yapılmış, meclis üyelerinin bir kısmı değişmiş, ancak belediye başkanı değişmemiştir. Başkan Suat Oyman, seçimleri yeniden kazanmıştır. Belediye başkanlarının doğrudan seçildiği tarihten itibaren Suat Oyman'ın iki kere üst üste belediye başkanlığını kazanan ilk isim olduğunu söyleyebiliriz (www.suatoyman.com, 2024).

2.17. Sefer ÖZGÜR/ 1973-1980

18.08.1973 tarihli meclis tutanağında Belediye Başkanı ve Meclis Başkanı Suat Oyman görülürken, 15.12.1973 tarihli tutanakta Belediye Başkanı Sefer Özgür olarak görülmektedir (TBMZ, 1973). 14 Ekim 1973 tarihinde yapılan belediye seçimlerine CGP adına katılan Suat Oyman, CHP adayı Sefer Özgür'ün aldığı 7508 oya karşılık, 2540 oyla seçimi kaybetmiştir. Bu seçimde CHP 17, AP 9, CGP 4, DP 2, MSP 1 ve MHP 1 meclis üyesi kazanmışlardır (Yenigün Gazetesi, 1973).

Şekil 18. Sefer Özgür

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.17.1. Özgür'ün İkinci Dönemi

11 Aralık 1977 senesinde belediye seçimleri yenilenmiş ve Sefer Özgür bir kez daha Trabzon Belediye Başkanı olmuştur. 1973 seçimlerinde 7.000 oy alan Özgür bu defa 12.508 oy almıştır. Yapılan seçimlerde CHP'nin 20, AP'nin 13, MSP ve MHP'nin 1'er üye kazandıkları anlaşılmıştır. Özgür 09.12.1973-11.9.1980 tarihleri arasında Trabzon Belediye Başkanlığı yapmıştır. 18.07.2001 tarihinde vefat etmiştir (www.gaziseferozgur.com, 2024).

2.18. Hasan MELEK/ 1980-1984

14.10.1980 tarihli meclis tutanağı incelediğinde belediye başkanı ve meclis başkanı olarak Vali Ali Rıza Yurdakul'un olduğu görülmektedir. (TBMZ, 1980). 16.10.1980 tarihli tutanağında ise Trabzon Belediye Başkanı artık Hasan Melek olarak yer almıştır. Zira 12 Eylül 1980'de askeri darbe olmuş ve Hasan Melek Trabzon Belediye Başkanı olarak görevlendirilmiştir. Hasan Melek bu çalışmanın kapsadığı tarihler arasında halen hayatta olan tek belediye başkanıdır (Çavuşoğlu, 2020).

Hasan Melek'in başkanlığı 05.04.1984 yılına kadar sürer. Zira 1984 senesinde ülkede yeniden demokratik hayata geçilmiş ve yerel seçimler yenilenmiştir. Emrivaki ile belediye başkanı olan Hasan

Melek bundan sonra da siyaseti düşünmemiştir. Hasan Melek halen daha Trabzon'da yaşamına devam etmektedir.

Şekil 19. Hasan MELEK

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.19. Orhan KARAKULLUKÇU/ 1984-1989

1984 Türkiye yerel seçimleri, 25 Mart 1984'te yapılan yerel yönetim seçimleridir. 12 Eylül Darbesinden sonra yapılan ilk seçim olan bu seçimlerde İl Genel Meclisi oy oranları baz alındığında Anavatan Partisi (ANAP) %41,5 oy alarak birinci parti olmuştur. ANAP'ın Belediye Başkanlığı Seçimlerindeki oyu %43 iken, Türkiye'deki Büyükşehir Belediye Başkanlığı Seçimlerindeki oyu ise %50'dir. Bu sonuçlara göre 67 ilden İstanbul, Ankara ve İzmir ile 57'sinde ANAP, 8'inde SODEP, 3'ünde MDP ve 2'sinde Refah Partisi seçimleri kazandılar (TUIK, 2024).

Trabzon'da ise 1984 yerel seçimlerinde Orhan Karakullukçu başkan seçilmiştir. 25 Mart 1984 seçimlerinde 19.069 oy alan ANAP Partisi'nin adayı Karakullukçu belediye başkanı seçilmiştir. Karakullukçu'ya en yakın olarak Sosyal Demokrasi Partisi adayı Durukal Çulha 8.644 oy almıştır (TUIK, 2024).

Şekil 20. Orhan Karakullukçu

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.20. Atay AKTUĞ/ 1989-1994

Orhan Karakullukçu şehirde çok önemli işlere imza atsa da Sosyal Demokrat Halkçı Parti bu seçimlerde adayını değiştirerek geçen seçim Durukal Çulha'nın yerine Atay Aktuğ'u aday göstermiştir. 26 Mart 1989 yerel seçimlerinde Sosyal Demokrat Halkçı Parti adayı Atay Aktuğ 18.154 oy alarak belediye başkanı seçilmiştir. Önceki dönemin belediye başkanı olan Orhan Karakullukçu ise 8.156 oyda kalarak

seçimi kaybetmiştir (YSK, 2024). Atay Aktuğ, 1989-1994 yılları arasında Trabzon Belediye Başkanlığı yapmıştır. 2003 yılında Trabzonspor Başkanlığına seçilmiştir. Atay Aktuğ Trabzon'da yaşamını sürdürmektedir. Atay Aktuğ halen daha Trabzon'da yaşamına devam etmektedir.

Şekil 21. Atay Aktuğ

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.21. Asım AYKAN/ 1994-2002

1994 yılında ise son 2 yıla göre farklı bir partiden isim belediye başkanı olmuştur. Refah Partisi Asım Aykan'ı belediye başkanı göstermiştir. Aykan 22.606 oy alarak Trabzon Belediye başkanı seçilmiştir. 2 dönem önceki belediye başkanı olan ANAP'lı Orhan Karakullukçu 20.244 oyda kalırken, CHP'nin adayı olan belediye başkanı Atay Aktuğ 9.761 oy alabilmiştir (TUIK, 2024). 1997 yılında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Vural Savaş, iktidarda iken RP hakkında, "Lâik Cumhuriyet ilkesine aykırı eylemleri" gerekçesiyle dava açtı. Refah Partisi, 8 ay süren dava sonunda, 16 Ocak 1998'de Anayasa Mahkemesi tarafından kapatıldı. Ardından Fazilet Partisi, Refah Partisinin siyasi mirasçısı olarak kurulmuştur (Sabah, 2024).

Trabzon'da Belediye Başkanı olarak görev yapan Refah Partili Asım Aykan 1999 yılındaki yerel seçimlere de bu kez Fazilet Partisi'nin adayı olarak sahne aldı. Asım Aykan bu seçimde de 29.591 oy alarak belediye başkanı seçildi. Anavatan Partisi'nin adayı olan İskender Önal ise 26.595 oyda kalmıştır. Türkiye geneli 3. Parti olan Fazilet Parti'nin adayı Trabzon'da seçimi kazanmıştır (YSK, 2024). Asım Aykan halen daha Trabzon'da yaşamına devam etmektedir.

Şekil 22. Asım Aykan

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.22. Niyazi SÜR MEN/ 2002-2004

Asım Aykan'ın 3 Kasım 2002 seçimleri için 08.08.2002 yılında belediye başkanlığından istifa etmiştir. Bu istifanın ardından 13.08.2002 tarihinde Trabzon Belediye Meclisi'nde yapılan oylamada Niyazi Sürmen 18 oy alırken Mustafa Tosun 13 oy almıştır ve Sürmen belediye başkanı seçilmiştir (TBMZ, 2002). Niyazi Sürmen bu görevinin ardından Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği Başkanlığı görevini de üstlenmiştir. 2004 yılına kadar bu Trabzon Belediye Başkanlığı görevini sürdüren Sürmen 2004 yılında AK Parti'den aday gösterilmemiştir. 29 Aralık 2023 tarihinde tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybeden Trabzon eski Belediye Başkanı Niyazi Sürmen için meydan belediye binası önünde tören düzenlenmiştir.

Şekil 23. Niyazi Sürmen

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.23. Mehmet Volkan CANALIOĞLU/ 2004-2009

2002 yılında kurulan AK Parti'nin en güçlü olduğu dönemde Mazhar Yıldırımhan Trabzon'dan aday gösterilmiştir. CHP ise Trabzon Turizm İl Müdürü olarak görev yapan Mehmet Volkan Canalıoğlu'nu başkanlığa aday göstermiştir. 28 Mart 2004 seçimlerinde CHP'nin adayı M. Volkan Canalıoğlu 26.612 oy alırken AK Parti'nin adayı Mazhar Yıldırımhan 26.240 oyda kalmıştır (YSK, 2024).

Trabzon'un Hızırbey (Sotka) mahallesinde belediye bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Mehmet Volkan Canalıoğlu 2014 yılında yerel seçimlere tekrar aday olarak girmiştir fakat kazanamamıştır. Emekli olan Mehmet Volkan Canalıoğlu halen daha Trabzon'da yaşamına devam etmektedir.

Şekil 24. Mehmet Volkan Canalıoğlu

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.24. Orhan Fevzi GÜMRÜKÇÜOĞLU/ 2009-2019

Orhan Fevzi Gümrükçüoğlu Sağlık Bakanlığın'daki görevinden istifa ederek 2009 Mahalli İdareler seçiminde Trabzon'dan AK Parti adayı olmuştur. 2009 yılındaki seçimde AK Parti Orhan Fevzi Gümrükçüoğlu 59.269 oy alırken Volkan Canalıoğlu 50.543 oyda kalmıştır. Gümrükçüoğlu 2014 yılında 5 yıllık görev süresini tamamlamıştır.

2014 yılına kadar il belediyesi statüsünde hizmetlerini Trabzon Merkezinde yürüten Trabzon Belediyesi, 30 Mart 2014 tarihinden itibaren Büyükşehir Belediyesi statüsü kazanarak, sorumluluk alanı tüm il sınırlarını (18 ilçe dahil) kapsayacak şekilde genişletilmiştir. 2014 seçimlerinde Orhan Fevzi Gümrükçüoğlu AK Parti'nin 2014 yılında Trabzon Büyükşehir Belediyesi başkan adayı olmuştur. AK Parti Orhan Fevzi Gümrükçüoğlu 273.726 oy alırken Volkan Canalıoğlu 114.729 oyda kalmıştır (YSK, 2024). Orhan Fevzi Gümrükçüoğlu Trabzon'un büyükşehir belediyesi olması sonrasında ilk Trabzon Büyükşehir Belediye başkanı olma sıfatını kazanmıştır.

Şekil 25. Orhan Fevzi Gümrükçüoğlu

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

2.25. Murat ZORLUOĞLU/ 2019-2024

Orhan Fevzi Gümrükçüoğlu'nun 10 yıllık hizmeti sonrasında AK Parti 2019 seçimlerinde adayını değiştirmiştir. Van Valisi olarak ve kayyum belediye başkanı olarak görev yapan Murat Zorluoğlu 2019 yılı seçimlerinde Cumhuriyet İttifakının Trabzon Büyükşehir Belediye Başkan adayı olmuştur.

AK Parti'nin adayı Murat Zorluoğlu 31 Mart 2019 seçimlerinde 307.167 oy alarak belediye başkanı seçilmiştir (YSK, 2024). Halen daha görevde olan Murat Zorluoğlu tekrar aday gösterilmemiştir ve görev süresi 2024 yılının mart ayında yapılacak seçimler ile son bulacaktır.

Şekil 26. Murat Zorluoğlu

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

Şekil 27. Belediye Başkanlarının Anısına Oluşturulan “Geçmişten Günümüze Belediye Başkanlarımız” Alanı

Kaynak: Trabzon Büyükşehir Belediye Binası Meclis Salonu, 2024

SONUÇ

Bu çalışmada Trabzon Belediyesi'nin kuruluşu ve belediye meclisinin ve başkanlık makamının görevleri, seçim süreçlerinin yıllar içerisindeki değişimi hakkında analizler yapılmıştır. Dönemlerine ait yerel meclis tutanakları, ulusal ve yerel basın haberleri incelenerek gelişmeler detaylı şekilde aktarılmaya çalışılmıştır. Trabzon Belediyesi'nin tarihi incelendiğinde 1930 yılından 1950 yılına kadar yaklaşık 20 yıllık dönemde tek parti iktidarı olan CHP tarafından yönetildiği gözlemlenmektedir. Ülkede çok partili demokratik hayata geçilen 1946 yılından sonra ilk defa 1950 seçimlerinde, Trabzon Belediyesi CHP dışında bir parti (DP) tarafından yönetilmiş ve bu süreç 1960 askeri darbesine kadar devam etmiştir.

Esasında her iki dönemde de belediye, tek bir partinin üyeleri tarafından yönetilmiştir. Zira çok partili hayata geçtikten sonra, CHP'nin tek parti hegemonyasına benzer şekilde 1950 ve 1955 belediye seçimlerinde mecliste büyük bir çoğunluk sadece tek bir partiye (DP'li üyelere) ait olmuştur. Meclis üyelerinin tarihten itibaren yönetimin içerisinde olduğu ve bazı belediye başkanlarına kendi partisinden olsa bile güvensizlik oyu vererek başkanlıktan düşürdüğü görülmektedir. Dikkat edildiğinde 1963 yılına kadar önce meclis üyeleri seçilirdi bu meclis üyeleri aralarında yaptıkları seçimle belediye başkanını seçerdi. Başkanlar 1963 yılından itibaren günümüze kadar doğrudan halkoyu ile seçildiği gözlemlenmiştir.

Trabzon Belediyesi'nde doğrudan halkoyu ile seçilen ilk belediye başkanı 1963 seçimlerinde seçilen CHP'nin adayı Av. Suat Oyman olmuştur. 2014 yılına kadar il belediyesi statüsünde hizmetlerini Trabzon Merkezinde yürüten Trabzon Belediyesi, 30 Mart 2014 tarihinden itibaren Büyükşehir Belediyesi statüsü kazanmıştır, böylelikle hem belediye yapısı hem de yönetim şekli değiştiği gözlemlenmektedir.

KAYNAKÇA

- Albayrak, H. (2008). Trabzon Meşhurları. Vadi Yayınları.
- Aslan, Z. (2011). Demokrat Parti Döneminde Trabzon (1950-1960) (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Çiçek, R. (1998). Millî Mücadele ve Cumhuriyetin ilk Yıllarında Trabzon'da Yerel Yönetim Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.
- Erol, F. (2023). Arşivdeki Trabzon. Ortahisar Belediyesi.

- İleri Gazetesi, 23.09.1981 Tarihli Nüsha.
Sabah Postası, 19 Kasım 1963 Tarihli Nüsha.
Sabah Postası, 19 Kasım 1963 Tarihli Nüsha.
TBE, 20.09.1950 Tarih ve 626 Nolu Karar.
TBMZ Birinci İçtima Devresi, Yedinci Seçim Devresi, Fevkalade İnikat, 16.11.1955 tarihli içtima.
TBMZ, Fevkalade İnikat 09.05.1961 Tarihli içtima.
TBMZ, 13.08.2002 tarihli meclis tutanağı
TBMZ, 1973 İçtima Devresi, Adiyen 1. Toplantı, No: 357, 15.12.1973 Tarihli içtima.
TBMZ, 1980 İçtima Devresi, Adi 3. Toplantı, 16.10.1980 Tarihli içtima.
TBMZ, 4. İçtima Devresi, 9. İnikat, 11.02.1946 Tarihli içtima.
TBMZ, 4. İçtima Devresi, Olağanüstü İnikat, 08.05.1946 Tarihli içtima.
TBMZ, Birinci İçtima Devresi, Birinci Seçim Devresi, Olağanüstü İnikat, 21.11.1963 tarihli içtima.
TBMZ, Fevkalade İnikat, 04.09.1939 Tarihli içtima.
TBMZ, İkinci İçtima Devresi, Altıncı İnikat, 28.02.1957 Tarihli içtima s.8.
TBMZ, İkinci İçtima Devresi, Olağanüstü İnikat, 28.05.1952 Tarihli içtima.
TBMZ. 1. İçtima Devresi. Fevkalade Toplantı. 6.3.1943 Tarihli içtima.
Yaylı H. ve Yaslıkaya, R. (2012). Türkiye'de Yerel Hizmetlerle İlgili Yasal Düzenlemelerin Gelişimi, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi, 47 (2), 65-82.
Yenigün Gazetesi, 11.12.1973 Tarihli Nüsha
Yeniyol Gazetesi, 08.Mayıs 1946 Tarihli Nüsha
Yeniyol Gazetesi, 11 Teşrin Evvel 1934 Tarihli Nüsha.
Yeniyol Gazetesi, 17 Eylül 1934 Tarihli Nüsha.
Yeniyol Gazetesi, 26 İkincikanun,1939 Tarihli Nüsha.
Yeniyol Gazetesi, 7 Birinci Kanun 1938 Tarihli Nüsha.
<https://www.trabzon.bel.tr/Web/Logolar> (10 Ocak 2024 tarihinde erişildi.)
<https://kutuphane.tuik.gov.tr/pdf/0012953.pdf> (07 Ocak 2024 tarihinde erişildi.)
<https://kutuphane.tuik.gov.tr/pdf/0012953.pdf> (07 Ocak 2024 tarihinde erişildi.)
<https://kutuphane.tuik.gov.tr/pdf/0013623.pdf> (10 Ocak 2024 tarihinde erişildi.)
<https://sonuc.ysk.gov.tr/sorgu> (15 Ocak 2024 tarihinde erişildi.)
<https://sonuc.ysk.gov.tr/sorgu> 15 Ocak 2024 tarihinde erişildi.)
<https://www.trabzon.bel.tr/Icerik?id=eski-baskan-surmen-torenle-son-yolculuguna-ugurlandi> (12 Ocak 2024 tarihinde erişildi.)
<https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Mahalli/1989/KesinSecimSonuclari/1989-Belediye-Baskanligi-Secimleri-Sonucu.pdf> (10 Ocak 2024 tarihinde erişildi.)
<https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Mahalli/1999/BelediyeBaskanligi/Pdf/1999Mahalli-BelediyeBsk-Trabzon.pdf> (10 Ocak 2024 tarihinde erişildi.)
www.suatoyman.com (05.01.2024 tarihinde erişim sağlandı)
<https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Mahalli/2004/BelediyeBaskanligi/Pdf/2004Mahalli-BelediyeBsk-Tumu.pdf> (12 Ocak 2024 tarihinde erişildi.)

Yassıada'da Trabzon Temsilcileri

Zehra Aslan, Trabzon Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 1. Baskı, 2023

Muhammed Lütfü Osmanoglu*

* Yüksek Lisans, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler A.B.D., ltfosmanoglu@gmail.com.

1950'ler, Türkiye için siyasi bir kırılma noktası olmuştur. Demokrat Parti'nin (DP) iktidara gelmesiyle birlikte Türk siyasi hayatında köklü değişiklikler yaşanmıştır. Bu dönem, Türkiye'nin modernleşme süreci, ekonomi politikaları ve demokratikleşme çabaları açısından önemli bir dönem olarak hafızalara kazınmıştır. 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleşen askeri darbe, DP'nin ve onunla ilişkili birçok ismin hayatını köklü bir şekilde değiştirmiştir.

27 Mayıs 1960 askeri darbesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi tarihinde önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Darbe sonrasında kurulan Yassıada Mahkemeleri, Demokrat Parti (DP) yöneticilerini yargılamış ve Türk siyasetinde derin yaralar açmıştır. Trabzon, bu süreçte DP'ye güçlü destek veren illerden biri olarak ön plana çıkmıştır. Bu nedenle Trabzon, dönemin önemli siyasi merkezlerinden biri olarak, bu süreçte özel bir konuma sahip olmuştur. Şehrin DP'ye olan bağlılığı hem ekonomik beklentiler hem de Menderes yönetimine duyulan güvenle ilişkilendirilmiştir. 7 Mayıs Darbesi sonrasında ise Trabzon'da büyük bir hayal kırıklığı yaşanmış, şehrin siyasi kimliğinde değişim yaşanmıştır.

Yassıada Mahkemeleri, Trabzon halkı için sadece siyasi liderlerin yargılanması değil, aynı zamanda bir dönemin sonu anlamına gelmiştir. Prof. Dr. Zehra ASLAN tarafından hazırlanan "**Yassıada'da Trabzon Temsilcileri**" adlı bu kitap, Trabzon milletvekillerinin yaşadıklarını detaylı bir şekilde ele alarak, onların tanıklıklarına yer vermektedir. Bu eser, sadece Trabzon'un değil, Türkiye'nin yakın tarihine ışık tutan önemli bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Kitap, Trabzon'un bu süreçteki rolünü ve yaşadığı siyasi sarsıntıları detaylı bir şekilde ele alarak dönemin sosyo-politik atmosferine ışık tutmaktadır. Yassıada yargılamaları üzerine yapılan bu çalışmanın dönemi anlamak isteyen araştırmacılar ve tarih meraklıları için bir rehber niteliğinde olduğunu söylemek mümkündür.

Kitapta, Yassıada Mahkemeleri'nin Trabzon halkı üzerindeki etkileri detaylı bir şekilde ele alınmış, özellikle şehirdeki tepkilerin boyutu ve bu tepkilerin siyasi bilinç üzerindeki etkileri titizlikle incelenmiştir. Yassıada Mahkemeleri'nin Trabzon'daki yansımaları, şehrin sosyal dokusunu derinden etkilemiş ve siyasi kutuplaşmayı daha da derinleştirmiştir. Bu süreçte Trabzon halkı, adalet arayışına girişmiş ve siyasi bilinç yeni bir form kazanmaya başlamıştır. Bu dönem, Trabzon'un siyasi tarihindeki önemli dönüm noktalarından biri olarak kabul edilmektedir. Yassıada Mahkemeleri, darbe sonrasında kurulan olağanüstü mahkemeler olarak Türkiye genelinde büyük yankı uyandırmıştır. Mahkemelerde, DP'nin önde gelen isimleri yargılanmış ve ağır cezalara çarptırılmışlardır. Trabzon, bu süreci büyük bir kaygı ve üzüntüyle takip etmiştir. Şehrin DP'ye olan desteği, mahkemelerin meşruiyeti konusunda derin şüpheler doğurmuş, halk arasında büyük bir huzursuzluğa neden olmuştur. Mahkemelerde yargılanan isimlerin Trabzon'daki yansımaları, şehirde siyasi kutuplaşmayı artırmış ve toplumsal bölünmelere yol açmıştır. Bu süreçte, Trabzon'da yaşayan pek çok insan, adaletin siyasete kurban edildiği düşüncesine kapılmış ve bu durum, şehrin siyasi bilincinde derin izler bırakmıştır. Mahkemelerin yarattığı toplumsal travma, Trabzon'da siyasi bilincin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Şehirde, DP'ye duyulan güvenin sarsılması ve siyasi belirsizlik, yeni arayışlara yol açmıştır. O dönem Trabzon çoğunluk sisteminin etkisi ile DP tarafından iki dönem üst üste kazanılmış olmasına rağmen temelinde çok güçlü bir muhalefetin olduğu bir şehir görünümü sergilemiştir. 27 Mayıs sonrası "Hürriyet" adı altında tüm Türkiye'de mitingler yapılmıştır. Bu mitinglerden ilki Trabzon'da 2 Haziran günü "Hürriyet Yürüyüşü"

adı altında gerçekleştirilmiştir. O dönemin kaynaklarında yer alan bilgilere göre Trabzon halkı, ordu ve Cemal Gürsel lehine tezahürat yaparak "Hürriyetimizi geri aldık" şeklinde sloganlar atmıştır.

Hukuki Değerlendirme: Yassıada Mahkemeleri'nin Meşruiyeti Üzerine

Yassıada Mahkemeleri, Türkiye'nin hukuk tarihinde oldukça tartışmalı bir yere sahiptir. Mahkemelerin kurulma süreci, anayasal dayanakların yetersizliği ve hukuki sürecin bağımsızlığı konusunda ciddi endişeler doğurmuştur. Trabzon'da da bu mahkemelerin hukuki meşruiyeti sıkça sorgulanmış, mahkemelerin adil yargılama ilkesine aykırı hareket ettiği yönünde geniş bir kanaat oluşmuştur. Mahkemelerde savunma hakkının kısıtlanması, sanıkların ifade özgürlüğünün ihlal edilmesi ve kararların siyasi baskı altında alınması, Trabzon'da büyük bir tepkiye yol açmıştır. Şehirdeki hukukçular, Yassıada Mahkemeleri'nin hukuki meşruiyetten yoksun olduğunu savunmuş, bu yargılamaların hukukun evrensel ilkelerine aykırı olduğunu dile getirmişlerdir. Özellikle Trabzonlu sanıkların yargılanma sürecinde yaşanan adaletsizlikler, şehirde derin bir infial yaratmıştır.

Trabzonlu milletvekillerinin Yassıada'daki yargılanma süreci, dönemin siyasi atmosferi ve bölgesel dinamikler açısından ele alınması gereken bir konu olarak kabul edilmektedir. Bölgedeki siyasi gücü elinde tutan vekiller, Demokrat Parti'nin önemli temsilcilerinden olmuştur. Ancak, 27 Mayıs darbesi sonrasında başlayan yargılamalar, vekillerin siyasi kariyerlerinin sona ermesine neden olmuştur. Yargılamalar sırasında Trabzonlu vekillerin savunmaları, dönemin hukuki normları çerçevesinde değerlendirilmiş, ancak siyasi atmosferin yoğunluğu nedeniyle objektif bir yargı süreci yaşanmamıştır. Bu kitabın en önemli bölümü, Yassıada'da yargılanan Trabzon milletvekillerinin hayatlarını ve siyasi faaliyetlerini ele alan kısım olarak dikkat çekmektedir. Bu bölüm, dört milletvekilinin (Ahmet Haluk Çulha, İsmail Şener, Osman Nuri Lermioğlu ve Salih Zeki Ramoğlu) biyografilerini ve siyasi kariyerlerini kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Her bir milletvekilinin belediye başkanlığı, milletvekilliği dönemi, Yassıada'daki yargılanma süreci ve sonrasındaki hayatı ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Bu bağlamda bu çalışma 4 Trabzonlu vekilin siyasi hayatlarını ve Yassıada yargılama süreçlerini derinlemesine analiz etmiştir.

Ahmet Haluk Çulha, Trabzon'da Belediye Başkanlığı yapmış ve daha sonra milletvekili olarak seçilmiştir. Yassıada Mahkemeleri'nde "Haksız Mal İktisap" ve "Anayasayı İhlal" suçlamalarıyla yargılanmış, yaptığı savunmalarda DP iktidarının diktatörlüğe gitmediğini savunmuştur. Mahkemelerdeki savunması, DP'nin politikalarının yasallığını ve anayasaya uygunluğunu vurgulayan bir dizi argümana dayanmaktadır. Çulha, sonuç olarak mal varlığıyla ilgili suçlamalardan beraat etmiştir, ancak bu süreç onun siyasi kariyerini sona erdirmiştir.

İsmail Şener, ziraat mühendisi olup DP'den milletvekili seçilmiştir. Mahkemelerde anayasa ihlali ve haksız mal iktisap suçlamalarıyla yargılanmıştır. Şener, savunmalarında devlet adına yaptığı hizmetlerin ülkeye olan katkılarını vurgulamış, özellikle tarım ve dış ilişkiler alanında yürüttüğü çalışmalarını dile getirmiştir. Şener, mal varlığıyla ilgili suçlamalardan beraat etmiş, ancak anayasa ihlali suçlamasından dolayı ceza almıştır.

Osman Nuri Lermioğlu, sağlık sorunları nedeniyle Yassıada Mahkemeleri'nde savunma yapamamış, ancak nihayetinde beraat etmiştir. Lermioğlu'nun yaşadığı bu zorlu süreç, Trabzon'da derin bir etki bırakmış ve halk arasında siyasi tartışmalara yol açmıştır.

Salih Zeki Ramoğlu, Trabzon'da DP milletvekili olarak görev yapmış ve Yassıada Mahkemeleri'nde anayasa ihlali suçlamasıyla yargılanmıştır. Ramoğlu, mahkemelerde yaptığı savunmada anayasal düzeni ihlal etmediğini savunmuş, ancak ceza almaktan kurtulamamıştır. Cezaevinden çıktıktan sonra siyasi kariyerine devam etmeyi düşünmüş, ancak sağlık sorunları nedeniyle siyasetten uzak kalmıştır.

Kitap dört Trabzonlu vekilin hayatlarını, siyasi kariyerlerini ve özellikle yargılanma süreçlerini o dönemin bakış açısıyla objektif bir şekilde ele almıştır. Kitap, sadece Trabzon milletvekillerinin Yassıada'da yaşadıklarını ele almakla kalmamış, aynı zamanda Türkiye'nin o dönemki şartlarını da derinlemesine incelemiştir. Kitapta kullanılan kaynaklar, dönemin arşiv belgeleri, gazete haberleri, yargı kayıtları ve milletvekillerinin ailelerinden elde edilen özel belgelerle desteklenmiştir. Yazarın titiz

bir araştırma süreci geçirdiği ve bu süreçte elde ettiği bilgileri ayrıntılı bir şekilde aktardığı görülmektedir. Kitabın güçlü yönlerinden biri ise, dönemin ruhunu ve toplumsal dinamiklerini yansıtmaya becerisinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu ayrıntılara ufak bir eleştiri yapmak yerinde olacaktır. Kitapta bazı biyografik detayların ve alt başlıkların görece uzun olması, okuyucunun konuya ilişkin dikkatinin kaybolmasına neden olmaktadır.

Özellikle milletvekillerinin kişisel hayatlarına dair detaylar, kitabın genel akışını zaman zaman yavaşlatmaktadır. Bu noktada, daha sade ve öz bir anlatım tercih edilmesinin kitabın akıcılığını arttırabileceğini düşünmekteyim. Ayrıca hukuki detaylar yer yer karmaşık bir dille ele alınmış olup, daha anlaşılır bir dille sadeleştirilmesi kitabın genel okuyucu kitlesine hitap etme potansiyelinin artmasına neden olabilecekti.

Sonuç olarak, kitabın akademik değeri, özellikle Trabzon özelinde yapılan bu tür çalışmaların azlığı göz önüne alındığında daha da artmaktadır. Bu eser, sadece Trabzon'un değil, Türkiye'nin de yakın siyasi tarihine bir mercek tutmuştur. Bu nedenle eser, Türkiye'nin yakın siyasi tarihi üzerine yapılan çalışmalarda önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Özellikle Trabzon milletvekillerinin Yassıada Mahkemeleri'ndeki yargılanma süreçlerini detaylandıran bu çalışma, yerel düzeydeki siyasi dinamikleri anlamak açısından değerli bir kaynak niteliğinde olmaktadır. Yazar, kitabın başında belirttiği gibi, bu çalışmanın Trabzon ve Türkiye tarihi açısından önemli bir kaynak eser olmasını amaçlamıştır. Yassıada yargılamaları ve 27 Mayıs darbesi gibi önemli tarihsel olayların Trabzon özelindeki yansımalarını anlamak isteyen araştırmacılar ve tarih meraklıları için bu kitap, vazgeçilmez bir kaynak niteliğindedir. Yazar, Trabzon milletvekillerinin yaşadıklarını ve onların tarihe bıraktığı izleri anlatarak, bu kahramanların anılarını yaşatmayı başarmıştır.

2023 Yılında Trabzon Üzerine Yazılmış Kitap ve Makaleler

Tür	İsim	Yazar(lar)	Yayınevi/Dergi
Kitap	Solaklı Çayı Havzası'nın Trabzon Uygulamalı Jeomorfolojisi	Halil Günek	Kriter Yayınları
Kitap	Bize Her Yer Trabzon	Harun Çelik	Gufo Yayınları
Kitap	Trabzon Kuleleri	Rose Macaulay	Sarmal Kitabevi
Kitap	Harşit'ten Trabzon'un Denizine	Sabiha Kalaycı Çalışkan	Heyamola Yayınları
Kitap	Yassıada'da Trabzon Temsilcileri	Zehra Aslan	Trabzon Büyükşehir Belediyesi
Kitap	Trabzon Savunmasında İz Bırakan Müderris ve Milis Kumandanı: Yağmurdere İncesulu Hacı Mecid Efendi	Mehmet Akif Bal	Aktif Yayınevi
Kitap Bölümü	Yaratıcılıkta Birey-Ürün İlişkinin Serbest Mimarlar Üzerinden İrdelenmesi: Trabzon Örneği 1 (içinde Planlama ve Tasarımda Öncü ve Çağdaş Çalışmalar)	Damla Kalmuk & Derya Elmalı Şen	Duvar Yayınları
Kitap Bölümü	II. Abdülhamid Döneminde Okullaşma Çalışmalarına Bir Örnek: Trabzon Mekteb-i İdadi Mülki (içinde Eğitimde İdeal İnsan ve Millilik Arayışları "İdeal Okul")	Yusuf Günaydın & Muzaffer Başkaya	Pegem Akademi
Kitap Bölümü	Kalemmini Şiire Adanmış Trabzon Sevdalısı Bir Ozan: Yaşar Miraç (içinde Trabzon'un Kültürel Yüzü-2)	Gülşah Şişman	Doğu Kütüphanesi
Kitap Bölümü	Trabzon Rum Devleti (1204-1263) (içinde Tarih Alanında Seçme Yazılar-IV)	Fatma İnce Sancaklı	Özgür Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
Makale	Performance Evaluation of the Designed Two-axis Solar Tracking System for Trabzon	Merve Mollahasanoğlu & Halil İ. Okumuş	IETE Journal of Research
Makale	A Comprehensive Ethnobotanical Survey of Medical Plants for 80 Villages in Trabzon	Sıla Özlem Şener, Kâmil Coşkunçelebi, Salih Terzioğlu & Aleyna Nalçaoğlu vd.	Turkish Journal of Botany
Makale	Human-induced Forest Fragmentation in Trabzon, Eastern Black Sea Region, Türkiye: A Case Study	Nur Diktaş Bulut	Forests
Makale	Sâlnâmelere Göre Osmanlılar Döneminde Trabzon'da Medreseler	Mustafa Zeki Terzi & Hayrettin Öztürk	Karadeniz İncelemeleri Dergisi
Makale	Boşanma Nedenleri ve Boşanma Sonrası Psikososyal Uyum: Trabzon İli Örneği	Naciye Güven & Ahmet Köroğlu	Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Öğrenci Sempozyumu Özel Sayısı
Makale	Kullanıcı Potansiyeline Bağlı Koruma Statüsündeki Mavi Yıldız Çiçeğinin Sürdürülebilirliğine Yönelik Trabzon Kadiralak Yaylasında Yürüyüş Rotalarının Belirlenmesi	Fatih Bektaş, Buket Özdemir Işık, Yaşar Selçuk Erbaş, Emre Bahar & Sabiha Kaya	GSI Journal Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences

Makale	Analysis of Gümüşhane-Trabzon Highway Slope Static and Dynamic Behavior Using Point Cloud Data	Şener Aliyazıcıoğlu, Furkan Öztürk Kaşif & Mehmet Akif Günen	Advanced Lidar
Makale	Analitik Hiyerarşi Süreci ve Frekans Oranı Yöntemlerinin Heyelan Duyarlılık Analizinde Karşılaştırılması: Trabzon İli Akçaabat ve Düzköy İlçeleri Örneği	Melek Dalkes & Mehmet Seren Korkmaz	Doğal Afetler ve Çevre Dergisi
Makale	Trabzon Fatih Devlet Hastanesinden İzole Edilen Klinik Acinetobacter Baumanni ve Pseudomonas Aeruginosa Suşlarında Antibiyotik Direnç Genlerinin Araştırılması	Esma Akyıldız, Ayşegül Saral, Tuba Köse, Fatih Şaban Beriş & Azer Özad Düzgün	Gümüşhane Sağlık Bilimleri Dergisi
Makale	Büyükşehirlerdeki kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alanlarının Tespiti Sürecine Yönelik Bir Araştırma: Trabzon Örneği	Abdülğazi Yıkıcı & Çağrı Çolak	Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi
Makale	Trabzon İlinin Dental Potansiyelinin Belirlenmesi: Diş Hekimleri ve Seyahat Acenteleri Üzerine Nicel Bir Araştırma	Sevda Kanca & Muhammet Caner Kaya	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi
Makale	Atasu Barajı (Trabzon, Türkiye) Algilerinin Mevsimsel Değişimi Üzerine Bir Araştırma	Arif Aksoy & Elif Neyran Soylu	Journal of Anatolian Environmental and Animal Sciences
Makale	Geç Dönem Osmanlı Yapılarına Trabzon'da Bir Örnek: Tonya/Kozluca Mimari Manzumesi	Çiğdem Raziye Önal	Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi
Makale	XVII. Yüzyılın Ortalarında Trabzon Toplumunda Hibe Uygulamaları	Sabiha Altındeğer	Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Makale	Vergi Dairesi Personelinin ve Mükelleflerin Vergi Karmaşıklığı Algısı: Trabzon Örneği	Cansu Bozdağ & Cemil Rakıcı	Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi
Makale	Genochemistry and Petrogenesis of Late Cretaceous Büyükduz Gabbro (Trabzon, NE Turkey)	Abdullah Kaygusuz	Journal of Engineering Research and Applied Science
Makale	Vs30-based Site Classification and Assessment of Site-specific Ground Response Analysis for Densely Populated Urban Areas of Trabzon (NE Turkey)	Mustafa Şenkaya	Acta Geophysica
Makale	Trabzon'da Para Vakıfları (1702-1732)	Fatih Çiçek	Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi
Makale	Trabzon Mutfağının Geleneksel Lezzeti: Trabzon Sarı Kurabiyesi	Abdullah Badem, Beyaz Koç & Ali Şen	Necmettin Erbakan Üniversitesi GastroMedia Dergisi
Makale	Examining Landslides by Different Geodetic Deformation Models: A Case Study on Esiroğlu-Işıklar Location, Trabzon, Turkey	Fatih Kadı & Faruk Yıldırım	Acta Geodaetica et Geophysica
Makale	Additional Records of Lichens and Lichenicolous Fungi From the Giresun, Trabzon and Rize Provinces, Turkey	Kenan Yazıcı & Ali Aslan	Phytologia Balcanica
Makale	Contributions of Green Infrastructure-oriented Planning and Designing in Residential Gardens to the City's Ecosystem: A Case of Trabzon City	Demet Ülkü Gülpınar Sekban & Duygu Akyol	Journal of Urban Planning and Development
Makale	Büyükşehir Belediye Modelinde Zabıta Hizmet Paylaşımı Analizi: Ordu ve Trabzon Örneği	Gamze Usta Çürüksulu	Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi

Makale	Satın Alma Davranışlarında Marka Bağlılığının Rolü: Trabzon Üniversitesi Örneği	Özer Silsüpür & Sevilay Uzunalioğlu	DİL, İmaj, Fenomenler, Teknoloji ve Dezenformasyon
Makale	Cumhuriyetin İlanına Metodolojik Bir Muhalefet: Trabzon'da Çıkan İstikbal Gazetesi	Nurettin Çakıcı	Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları
Makale	Trabzon İli Yöresel Mutfak Kültürüne Ait Külür Otu Yemeği üzerine Nitel bir Araştırma	Ali Şen & Beyza Koç	MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi
Makale	Clonal Selection in the Local 'Trabzon Sivrisi' Hazelnut Population Grown in Some Districts of Trabzon	Emre Kan ve Ali İslam	Akademik Ziraat Dergisi
Makale	Petrogenesis of Strongly Peraluminous Plutonic Rocks of the Eastern Sakarya Zone (Trabzon, Turkey): Implications for Crustal Melting and Evolution	Sabir Rasimgil, Nurdane İlbeyli, Alper Güneş & Mehmet Demirebilek	Mineralogy and Petrology
Makale	Covid-19 Döneminde Evden Çalışmanın Kadın Çalışanların İş-Yaşam Dengesine Etkisi: Trabzon İli Üzerine Bir Araştırma	Nagihan Karlanuş & Burçin Eser	Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi
Makale	Osmanlı Dönemi Trabzon'da Aile (1700-1730)	Fatih Çiçek	Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi
Makale	Trabzon'da Yorgancılık Sanatı, Ustalar ve Eserleri	Nazmiye Aydın	Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi
Makale	A Research on the Botanical Composition of Kükürtlü Neighborhood (Araklı/Trabzon)	Hüseyin Baykal, Adil Bakoğlu & Muhammed İkbâl Çatal	Eurasian Journal of Forest Science
Makale	Trabzon ve Yöresi Ağızlarındaki Alıntı Kelimelerde Görülen Ses Olayları	Ahmet Dinç	Karadeniz Araştırmaları Dergisi
Makale	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Trabzon İli Örneği)	Süleyman Samet Kırkbir & Murat Kul	Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi
Makale	Prevalence of House Dust Mites and Presence of Der P 1 and Der F 1 in Ordu, Giresun, Trabzon and Rize Provinces	Cihangir Akdemir, Ülkü Karaman, Nejla Cebeci Güler, Şahin Direkel, Emel Uzunoğlu, Hakan Şentürk & Uğur Ayhan	Prevalence
Makale	Araklı ve Çevresinde (Trabzon) Sel ve Taşkına Neden Olan Derelerin Morfometrik Analizlerle Taşkın Duyarlılıklarının Belirlenmesi	Vedat Avcı, İskender Dölek & Taygun Uzelli	Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi
Makale	Gamma Ray Shielding Properties and Natural Radioactivity of Some Rocks fo Trabzon District, Turkey	Nurhan Gümrükçüoğlu, Selcen Uzun Duran, Tuncay Bayram, Belgin Küçükömeroğlu & Ahmet Hakan Yılmaz	Egyptian Journal of Soil Science
Makale	Etnobotanik Kullanımı Olan Bazı Doğal Bitkilerin Peyzaj Değerleri: Maçka (Trabzon) Örneği	Derya Sarı & Zehra Öztürk	Turkish Journal of Forest Science
Makale	Pastörizasyon İşlemi Uygulanan Kuru Trabzon Hurmalarının Depolama Süresince	Eylül Elif Metiner, Seda Ersus, Büşra	Meyve Bilimi

	Fiziksel ve Kimyasal Özelliklerinin Belirlenmesi	Yılmaz, Zülal Aksoy, Ayça Akyüz & İdil Tekin	
Makale	Pandeminin Sosyal Etkileri ve Değişen Gündelik Hayat Trabzon Kentinin Covid-19 Deneyimi	Hüseyin Yadigaroglu	Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi
Makale	Trabzon Vilayeti Örneğinde Osmanlı Devleti'nde Muzır Neşriyatla Mücadele	Hakan Tan	Tarih İncelemeleri Dergisi
Makale	Physical Development and Change Process of Trabzon Kaleiçi (Hisar) Settlement Area	Saliha Taşçıoğlu	Online Journal of Art & Design
Makale	Trabzon Kıyı Cephe ve Dolgu Alanlarının Kullanıcı Görüşleri Bağlamında Değerlendirilmesi	Göksu Selin Odacı & Buket Özdemir Işık	Artium
Makale	Urban Transformation in the Context of the Right to the City and Citizen's Rights: The Case of Trabzon Beşikdüzü	Nisa Erdem & Suna Ersavaş Kavanoz	Megaron
Makale	Pozitif ve Negatif Duygu Durumlarında Yemek Yeme İştahı ve Yemek Sonrası Suçluluk Hissi: Trabzon'da Bir Araştırma	Serpil Yalın Kaya & Esra Şahin	Journal of Eurasia Tourism Research
Makale	An Evaluation on the Reflections of School Gardens on Education	Muhammet Trabzon, Nuray Der, Dilek Trabzon, Sezgin Öztürk, Mehmet Hafiz Aktepe, Sebahattin Fatih Karakan & Hasan Uçar	European Journal of Education Studies
Makale	Kıralizade Hasan Tahsin Bey'in Trabzon'un Eğitim ve İmar Hayatına Katkıları	Hüseyin Karadeniz	Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi
Makale	Trabzon İli Şalpazarı İlçesinde Yetişen Çobanüzümü'nün (Vaccinium Myrtillus L.) Pomolojik ve Morfolojik Özellikleri	Salih Çolak & Ali İslam	Akademik Ziraat Dergisi
Makale	Evaluation of urban Park Lighting Using Quantitative and Qualitative Methods: A Case Study of Trabzon in Turkey	Tuğba Üstün Topal & Banu Çiçek Kurdoğlu	Online Journal of Art & Design
Makale	Trabzon Çepni Ağzından Seçilmiş Metinler Üzerinde Bağdaşıklık Ölçütleri İncelemesi	İrem Erten	Karadeniz İncelemeleri Dergisi
Makale	Trabzon Mutfak Kültüründe Unutulmaya Yüz tutmuş Bir Lezzet: Gecin Yemeği	Ali Şen & Beyza Koç	Journal of Recreation and Tourism Research
Makale	Geleneksel Konutların Restorasyon Sürecindeki Enerji Etkin İyileştirilmesi: Trabzon Evi Örneği	Esra Alemdağ Lakot, Birol Şahin & Ayça Akkan Çavdar	Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi
Makale	Kentsel Kimlik Bileşenleri Bağlamında Ortamahalle (Akçaabat, Trabzon)	Aslıgül Şahin & Pervin Yeşil	Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi
Makale	Trabzon Emir Mehmet Türbesi'nin Mimarisi Üzerine Değerlendirme	İbrahim Aktürk	YDÜ Mimarlık Dergisi
Makale	An Ottoman Lithographic Stone From The Trabzon Museum	Turan Takaoğlu	Karadeniz İncelemeleri Dergisi
Makale	The Sovereignty of The Empire of Trabzon on The Coasts of Giresun (1204-1461)	Bekir Sarıyıldız	History, Archaeology, Ethnology X
Makale	Liveyda İntrüzyonu'nun (Trabzon, KD Türkiye) Jeolojik, Mineralojik ve Petrografik Özellikleri	Abdullah Kaygusuz & Alaaddin Vural	1st International Conference on

			Scientific and Innovative Studies
Makale	Analysis of the Influencing Factors of Variation in Sediment Concentration in the Lowe Değirmendere Basin, Trabzon, Türkiye	Osman Tuğrul Baki, Betül Mete & Ömer Yüksek	Springer Nature Signapore
Makale	In The Aftermath of A Forgotten Pottery Tradition: The Quarter of Çömlekçi in Trabzon	Turan Takaoğlu	Karadeniz İncelemeleri Dergisi
Makale	Köprüyanı (Maçka-Trabzon) Fe-Cu Skarn Cevherleşmesinin Jeolojisi ve Mineral Kimyası Özellikleri	Enver Akaryalı, Âdem Sivrikaya & Mehmet Ali Gücer	Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi
Makale	Determining of Planning Criteria That Encourage Walking in Urban Corridors: A Study With Rhe Residents of Trabzon	Müge Yurtcan & Banu Çiçek Kurdoğlu	Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Dergisi
Makale	Mekân-Kullanıcı İlişkisi Açısından Kafelerin Tercih Edilme Nedenleri: Trabzon Örneği	Berrin Tuzcuoğlu & Ümran Sofuoğlu Demirbaş	Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Makale	Halk Eğitimi Mekezi Bünyesinde Açılan Kursların, Kursiyerler ve Kurs Öğretmenleri Tarafından Değerlendirilmesi: Trabzon İli Örneği	Mine Tamer Gözübüyük	Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi
Makale	Trabzon Boztepe’de Ahi Evren Dede Camii ve Türbesi Haziresindeki Osmanlı Dönemi Mezar Taşları	Çiğdem Raziye Önal	Palmet Dergisi
Makale	Trabzon Örneğinde Bir Finansman Unsuru Olarak Murabaha Uygulamaları (1680-1700)	Yavuz Kısa & Özcan Tatar	Karadeniz Araştırmaları
Makale	Fosfor Mustafa Sıdkı Paşa ve Trabzon-Erzurum-Bayezid Yolu	Öner Aladağ	Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi
Makale	Toplumsal Mekânın Yeniden Üretimi: Trabzon Kavak Meydanı ve Hüseyin Avni Aker Stadyumu	Bahar Küçük Karakaş & Neva Gerçek Atalay	Anadolu Universty Journal of Art & Design
Makale	Trabzon Mebusu Mehmet Rahmi (Eyüboğlu) Bey’in İkinci Dönem TBMM’deki Faaliyetleri	Nurettin Çakıcı	Mavi Atlas
Makale	Değirmendere Havzası (Trabzon) Pseudomaki Vejetasyonu Alanı Florası	Nagihan Seki & Salih Terzioğlu	Anadolu Orman Araştırmaları Dergisi
Makale	Trabzon ve Yöresi Ağızlarına Divanü Lügatit’t Türk ve Kutadgu Bilig’den Tanıklamalar	Ahmet Dinç	Journal pf World of Turks/Zeitschrift Für Die Welt Der Türken
Makale	Colchicum Speciosum Steven’in Trabzon İlindeki Yayılışı	Hanife Erdoğan Genç, Melike Yazar, Nebahat Yıldırım, Salih Terzioğlu & Abdurrahman Semercioğlu	Anadolu Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Dergisi
Makale	II. Dünya Savaşı Yıllarında Trabzon’da Alınan Ekonomik Önlemler	Tuğba Eray Biber	Türk Dünyası Araştırmaları
Makale	Yavuz Sultan Selim’in Trabzon’da Şehzadeliği Sırasında Kapı Halkına Yapılan Tahsisat	Mehmet İnbaşı	Journal of Ottoman Legacy Studies (OMAD)
Makale	1834 Yılında Bir Osmanlı Valisinin Kapı Halkı: Trabzon Valisi Hazinedarzade Osman Paşa’nın Maiyeti	Ahmet Şamil Gürer	Karadeniz İncelemeleri Dergisi

Makale	A New Landscape Design Suggestion For The Environment of Trabzon Old Bus-Station	Tuğba Düzenli & Duygu Akyol Kuyumcuoğlu	Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal
Makale	Sürdürülebilir Ulaşımın Karayolu Tünellerinin Yeri: Yeni Zigana (Trabzon) Tüneli	Mehmet Üzülmez	Sosyal Bilimler Üzerine Araştırmalar
Makale	Gastronomy as a Cultural Heritage: The Example of The Trabzon Province	Ekin Akbulut & Rana Ayşenaz Yardım	Proceedings of an International Conference
Makale	A SWOT on Faith Tourism: Case of Trabzon	Gülsüm Demir Kaya & Engin Ahmet Muhsir	Anatolian Landscape and Faith Tourism: Ancient Times to Present Conference Proceedings
Makale	Kurutulmuş Trabzon Hurması Meyvesinin Bazı Fiziko-Mekanik Özelliklerinin Belirlenmesi	Türker Saraçoğlu, Cengiz Özarslan & Sena Nur Kılıç	Tarım Makinaları Bilimi Dergisi
Makale	Trabzon İli Şalpaazarı (Ağasar) İlçesi Geleneksel Kadın Giysilerinin Tespiti ve İncelenmesi	Umut Erdoğan & Enes Şahin	Avrasya Sanat ve Medeniyet Dergisi
Makale	Çok Partili Siyasal Hayatın İlk Yıllarında Türk Demokrasinin Savunucusu Olarak Trabzon Halkevi ve İnan Dergisi	Lemi Atalay	Karadeniz İncelemeleri Dergisi
Makale	Kıyı Dolgu Alanlarının Kamusal Açısından İncelenmesi: Trabzon İli, Ortahisar İlçesi, Akyazı Örneği	Mehmet Ülger, Kübra Esin Karataş ve Mehmet Ercan Canaslan	Eurasian Business & Economics Journal
Makale	The Effect of Sample Hazelnut Orchard Practices on Productivity: Trabzon Province, the Case of Arsin District	Emirhan Keleş, Esin Hazneci & Kerem Hazneci	Uluslararası Tarım Araştırmalarında Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi
Makale	Öğretmenlerin Etik Liderlik Algılarının İncelenmesi: Trabzon Örneği	Volkan Balcı & Neslihan Balcı	The Journal of Academic Social Science
Makale	Değişimi Anlamak: Trabzon Gülbahar Hatun Camii ve Külliyesi	Demet Yılmaz Yıldırım & Şeyma Bayram	PLANARCH-Design and Planning Research
Makale	Evaluation of Wooded Area in Universty Campuses: The Case of KTÜ Kanuni Campus in Trabzon	Gülcay Ercan Oğuztürk & Müberra Pulatkan	Journal of Anatolian Environmental and Animal Sciences
Makale	The Orienteering Problem with Time Windows For Optimizing Trabzon City's Tourism Route	Betül Kara, Minel Canbaz & Ertuğrul Ayyıldız	Journal of Transportation and Logistics
Makale	Tarihi Yapı ve Çevrelerinin Görsel Peyzaj Kalite Analizi: Trabzon Kenti Örneği	Yıldız Demirbaş Özcan & Işık Sezen	Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi
Makale	Population Movements and Their Reasons in Trabzon City and District in the Ottoman Period	Saltuk Ağırlioğlu & Necati Ağırlioğlu	Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi
Makale	Sentinel-2A Verileriyle Trabzon İli 2019-2020 Yılları Arasında Ortaya Çıkan Sınıflandırma Farklarının Çeşitli Algoritmalarla Değerlendirilmesi	Esmâ Nur Akosman & Hasan Bilgehan Makineci	Türkiye Uzaktan Algılama Dergisi
Makale	Osmanlı Devleti'nde İstikraz Uygulamalarına Bir Örnek: 1687 Trabzon İmdadiyesi	Sebahattin Usta	History Studies

Makale	Karadeniz'den Akdeniz'e Bir İskân Hikayesi: Hatay Kırıkhan'daki Trabzon, Çaykaralılar Örneği	Zerrin Aslan & İbrahim Halil Savaşır	İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Makale	Somut Olmayan Kültürel Mirasın Sürdürülebilirliği ve Kültürlerarası Geçişkenlik: Trabzon Kalandar Geleneği 1	Sema Küçükali Uçankuş & İsmail Kızılırmak	Multidisipliner Akademik Yaklaşım Araştırmaları (ROMAYA)
Makale	Cortinarius Terribilis Reumaux: Türkiye Mikotası İçin Trabzon'dan Yeni Bir Kayıt	Ertuğrul Sesli	Biological Diversity and Conservation
Makale	Investigations of Spatial and Temporal Land Use/Land Cover Changes in Trabzon Province (1990-2018) Using CORINE Maps and Landscape Metrics	Tuğba Üstün Topal & Sultan Sevinç Kurt Konakoğlu	Journal of Anatolian Environmental and Animal Sciences
Makale	Covid-19 Pandemisinde Trabzon İli Tıbbi Atık Verilerinin Değerlendirilmesi	Seda Fandaklı, Büşra Atar & Fatih Mehmet Ateş	Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi
Makale	2013-2021 Yılları Arası Trabzon ve Samsun Balık Hali Kayıtlarının İncelenmesi	Rahşan Evren Mazlum & Rafet Sema Semercioğlu	Journal of Anatolian Environmental and Animal Sciences
Makale	Pandemi Döneminde Aşırı İş Yükünün İşten Ayrılma Niyeti Üzerindeki Etkisi: Gıda Sektörü Çalışması Trabzon İli Örneği	Esra Ön & Güler Dinçel Yanık	Ekonomi Maliye İşletme Dergisi
Makale	Karadeniz Bölgesinden Seçilen Bazı Trabzon Hurması Çeşit/Tiplerinin Yalova Ekolojisindeki Fenolojik ve Pomolojik Performansları	Nesrin Aktepe Tangu & Arzu Şen	Bahçe
Makale	Natural Heritages of Southeast Black Sea Mountains: Ağaçaş, Barma and Yılandaş High Altitude Peatlands, Trabzon, Türkiye	Coşkun Eruz	Journal of Anatolian Environmental And Animal Sciences
Makale	Merkezi ve Yerel Yönetimlerin Dezavantajlı Gruplara Sunduğu Sosyal Hizmetlerin Fiziksel Mekâna Yansımaları: Trabzon Örneği	Reyhan Midilli Sarı & Zeynep Yanılmaz	Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi
Makale	Trabzon İli Beşikdüzü İlçesinde Farklı Arazi Kullanımı Altındaki Toprakların Özellikleri ve Verimlilik Durumunun Belirlenmesi	Damla Bender Özenç	Akademik Ziraat Dergisi
Makale	Determining The Effect of Sound Systems on Controlling Bird Damages at Trabzon International Airport, Türkiye	Alptuğ Sarı & Mehmed Yunus Mengen	International Studies in Agriculture, Forestry and Aquaculture Sciences
Makale	Okul Öncesi Eğitim ve Türkiye'nin Trabzon İlinde Ailelerin Okul Öncesi Eğitim Kurumu Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Araştırılması	Berna Hasanbaşoğlu & Özlem Durgun	Journal of Emerging Economies and Policy
Makale	Some Physicochemical and Microbiological Properties of Trabzon Bread Sourdoughs	Merve Yurttaş, Nevzat Şahin & Ahmet Çon	Akademik Gıda
Makale	Bir İsim İki Kadın, İki Vakıf Bir Yıl: 1592 Senesi Tokat ve Trabzon Gülbahar Hatun Vakıflarına Kısa Bir Bakış	Kübra Dursun	Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi
Makale	İlahiyat Fakültesi Arapça Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Öğretim Yılı Başında Arapçaya ve Arapça Dersine Dair Düşünce, Beklenti ve Hedefleri (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği)	Osman Arpaçukuru & Hasan Sabri Çelikaş	Trabzon İlahiyat Dergisi

2023 Yılında Trabzon Üzerine Yazılmış Tezler

Tür	İsim	Yazar	Konu	Üniversite/ Enstitü
Doktora	Hastane Yöneticilerin Covid-19 Pandemisi Kriz Yönetimi Tutumlarının Değerlendirilmesi: Trabzon İli Örneği	Fatma Yılmaz	İşletme	Avrasya Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Doktora	Geodesign Yaklaşımı ile Peyzaj Planlama Senaryolarının Geliştirilmesi: Trabzon İli Örneğinde	Duygu Akyol Kuyumcuoğlu	Peyzaj Mimarlığı	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Doktora	Trabzon Araklı Kalker Ocağındaki Kaya Şevleri Duraylılığının Bulanık Mantık Sistemi ile Modellenmesi	Şener Aliyazıcıoğlu	Maden Mühendisliği ve Madencilik	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Doktora	Tarihi Kent Koridorlarının Yürünebilir Mekanlar Olarak Ortaya Çıkarılması: Trabzon Örneği	Müge Yurtcan	Peyzaj Mimarlığı	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Doktora	Halk Bilimi Açısından Trabzon İli Geleneksel Tarım Kültürü	İskender Keleş	Türk Dili ve Edebiyatı	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora	Doğal ve Egzotik Bazı Perennial Bitkilerin Trabzon Koşullarında Gelişimlerinin Belirlenmesi	Türker Oğuztürk	Peyzaj Mimarlığı	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Doktora	Trabzon İli Foşa Fındık Popülasyonunda (Corylus Avellana L.) Klon Seleksiyonu ve Genetik Çeşitliliğin Belirlenmesi	Yusuf Bilgen	Ziraat	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Doktora	Kentsel Dönüşüm ve Değişen İletişim Biçimleri: Trabzon Üzerine Bir Araştırma	Emrah Öztürk	İletişim Bilimleri	Ankara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora	Liderlik Tarzlarının Örgütsel Bağlılığa Etkisinde Örgüt Kültürünün Aracılık Rolü, Trabzon Giresun, Ordu İllerinde İlkokul, Ortaokul ve Liselerdeki Öğretmenler Üzerinde Gerçekleştirilen Bir Alan Araştırması	Selim Koca	İşletme	Giresun Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora	Trabzon Akarsularında Askıda Katı Madde Konsantrasyonunun Mekâna ve Zamana Bağlı Değişiminin İncelenmesi ve Modellenmesi	Osman Tuğrul Baki	İnşaat Mühendisliği	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Doktora	Geçici Barınma Merkezi Yer Seçimi İçin Bütünleşik Bir Yaklaşım: Trabzon İli Örneği	Aylin Ofluoğlu	İşletme	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora	Kümelenme Perspektifinde Türkiye'de Organize Sanayi Bölgelerinin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Trabzon Örneği	Ahmet Cem Esenlikci	Ekonomi	İstanbul Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora	The Black Sea Fiddle: A Case Study About Trabzon And Thessaloniki	Onur Şentürk	Müzik	İstanbul Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Doktora	Mehmed Et-Trabzonî'nin "Ucâletü'z-Zâd Fî Şerhi Zuhri'l-Me'âd Fî Mu'ârazati Bânet Su'âd Adlı Eseri (İnceleme ve Tahkik)	Sefer Yıldırım	Dilbilim	Recep Erdoğan Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Tıpta Uzmanlık	Trabzon İli Üniversite Öğrencilerinde Alkol Kullanımı, Alkol Kullanım	Cansu Ağralı Gündoğmuş	Halk Sağlığı	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Tıp Fakültesi

	Bozukluğu, Madde Kullanım Prevalansı ve Etkileyen Faktörler				
Tıpta Uzmanlık	Trabzon İlindeki Aile Hekimleri ve Aile Hekimliği Asistanlarının EKG Yorumlama Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi	Merve Aydın	Aile Hekimliği	Sağlık Bilimleri Üniversitesi/ Trabzon Kanuni Eğt. Ve Arş. Hast.	
Tıpta Uzmanlık	Trabzon İli Üniversite Öğrencilerinde Teknoloji ve Kumar Bağımlılığı ve Etkileyen Faktörler	Abdul Kadir Albayraktar	Halk Sağlığı	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Tıp Fakültesi	
Sanatta Yeterlilik	Trabzon Keşan Bezinin Sürdürülebilirliği Üzerine Güncel Uygulama Önerileri	Sümeyye Zehra Saruhan	Güzel Sanatlar	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	
Yüksek Lisans	Trabzon İli Ekoturizm Algısının Analitik Hiyerarşi Yöntemi ile Belirlenmesi: Trabzon İli Seyahat Acente Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma	Beyza Gül Karakoç	Turizm	Giresun Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü	
Yüksek Lisans	Giresun ve Trabzon İllerinde Yaşayan İnsanlardan Alınan İdrar Örneklerinde Trityum Konsantrasyonlarının Belirlenmesi	Barış Yalçinkaya	Fizik ve Fizik Mühendisliği	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	
Yüksek Lisans	Planlama-Uygulama-Yapılaşma Süreçlerinin Tutarlılık İncelemesi: Trabzon-Ortahisar Örneği	Ercan Coşkun	Şehircilik ve Bölge Planlama	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü	
Yüksek Lisans	Zemin Çivisi Uygulamasının Sonlu Elemanlar Yöntemi ile Analizi: Trabzon-Maçka Yeşil Vadi Sitesi Örneği	Ersan Çakmak	İnşaat Mühendisliği	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü	
Yüksek Lisans	Trabzon İlinde Satışa Sunulan Hamsiköy Sütlacının Mikrobiyolojik ve Bazı Kimyasal Özelliklerinin Belirlenmesi	Gülsüm Ordu	Gıda Mühendisliği	Gümüşhane Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	
Yüksek Lisans	Ortaokul Mezunlarının Ortaöğretimi Tamamlama Durumlarının Veri Madenciliği ile Tahmini: Trabzon İli Örneği	Âdem Koç	Bilgisayar Mühendisliği Bilimleri- Bilgisayar ve Kontrol	Afyon Kocatepe Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü	
Yüksek Lisans	Trabzon/Merkez ve İlçelerinde Satışa Sunulan Yöresel Golot Peynirlerinin Tüketici Sağlığı Açısından Mikrobiyolojik Özelliklerinin Araştırılması	Harika Yılmaz	Gıda Mühendisliği	Gümüşhane Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	
Yüksek Lisans	Kıyı Alanlarında Planlama Sorunları: Trabzon-Araklı Örneği	Nurcan Serdar	Şehircilik ve Bölge Planlama	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü	
Yüksek Lisans	Covid-19 Salgın Örneğinden Hareketle Evden Çalışmanın Kadın Çalışanların İş yAŞAM dengesine Etkisi: Trabzon İli Üzerine Bir Araştırma	Nagihan Karlanuş	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü	
Yüksek Lisans	Boşanmış Kadınlara Yönelik Toplumun Bakış Açısı Üzerine Nitel Bir Araştırma: Trabzon İli Örneği	Handan Günay	Sosyoloji	Bursa Teknik Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	
Yüksek Lisans	Hafriyat Depolama Alanları İçin Uygun Yer Seçimi Modelinin Geliştirilmesi: Trabzon İli Örneği	Merve Özer	Jeodezi ve Fotogrametri	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü	

Yüksek Lisans	Trabzon'da Yaşayan Suriyeli ve Afganistan Uyraklı Öğrencilerin Covid-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimde Karşılaştığı Zorluklar	Beyza Küçükkaya Yazıcı	Sosyoloji	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	Araş Şarj İstasyonlarının Trabzon Şebekesine Etkileri	Oğuzhan Tan	Elektrik ve Elektronik Mühendisliği	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Meşihat Arşivi Belgelerine Göre Trabzon Uleması	Nasrettin Kabak	Tarih	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	Son Dönem Osmanlı Askeri Mimarisi Bağlamında Trabzon Cephanelikleri	Kader Yıldız	Mimarlık	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Kadı Mahkemesi Kayıtlarına Göre 1620-1621 Trabzon Şehri Kırsalında Ekonomik ve Toplumsal İlişkiler	Funda Erdurmuş	Tarih	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Fakültesi
Yüksek Lisans	Trabzon İlinde Bulunan Mahmuzların Kıyı Değişimine Etkisi	Sena Kurt	İnşaat Mühendisliği	Recep Erdoğan Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Kamu Yapılarındaki Mekanların Gürültü Düzeyi Açısından Değerlendirilmesi: Trabzon Ortahisar Belediyesi Örneği	Büşranur Aydın	Mimarlık	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Kapalı Spor Etkinlik Alanlarının Çok Amaçlı Kullanım İçin Akustik Açısından Değerlendirilmesi: Trabzon Örneği	Ayşegül Kandemir	Mimarlık	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Trabzon İli E-atık Potansiyeli ve Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi	Elif Kumaş	Çevre Mühendisliği	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Erkek Üniversite Öğrencilerinde Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri: Trabzon Örneği	Seda Başgöze	Psikoloji	Üsküdar Üniversitesi/ Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	Okul Yöneticilerinin Okul Yönetiminde Karşılaştıkları Sorunlar: Trabzon İli Örneği	Ali Yücel Yıldız	Eğitim ve Öğretim	Trabzon Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Trabzonspor'un Sportif Başarılarının Hisse Senedi ve Fan Token Üzerine Etkileri	Gökçe Meral Caz	Ekonomi	Yozgat Bozok Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Beklentileri ve Memnuniyet Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Trabzon İli Örneği)	Emine İsaoglu	Eğitim ve Öğretim	Trabzon Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Trabzon'daki Geleneksel Oyuncakların Halkbilimi Açısından İncelenmesi	Fatmagül Akbaş	Halk Bilimi (Folklor)	Hacettepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	Pivoting On The Church of St. John Exoteichos: From The Empire To Trabzon	Gönülnur Demet	Mimarlık	İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi/ Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans	Çokkültürcü Sosyal Hizmet Perspektifinden Göçmenlerin Kültürel Uyum Süreci: Trabzon İli Örneği	Leyla Tan	Sosyal Hizmet	Gümüşhane Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Trabzon Azize Anna (Küçük Ayvasıl) Kilisesi	Özlem Us	Sanat Tarihi	Ordu Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	Siyasal Pazarlama Faaliyetlerinin Seçmen Davranışına Etkisi: Trabzon İli Örneği	İsmail İlker Gençoğlu	İşletme	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	Kırsal Turizm Bakış Açısıyla Gastronomik Öğelerin İncelenmesi: Trabzon İli Örneği	Merve Akarsu Akagündüz	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	İstanbul Okan Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Üretim İşletmelerinde Rekabet Açısından Maliyet ve Yönetim Muhasebesi Uygulamalarının Önemi: Trabzon İli Üzerine Bir Araştırma	Ahmet Emre Pehlivan	İşletme	Bayburt Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Trabzon'da Resim Kursuna Giden Çocukların Kültürel Sermayelerinin Dönüşümüne Ebeveynlerin Bakışı	Burcu Aydoğdu	Sosyoloji	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	Göksel (Hayrat-Trabzon) Cu-Fe Skarn Cevherleşmesinin Mineralojik, Petrografik ve Jeokimyasal Özelliklerinin İncelenmesi	İhsan Gökcalp	Jeoloji Mühendisliği	Gümüşhane Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	1861 Numaralı Trabzon Şer'iyeye Sicilinin Transkripsiyonu ve Kayıtların Tasnifi	Şeyma Kum	Tarih	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	XVII. Yüzyılın İlk Yarısında Trabzon Gümrüğü	Bekir Tütüncü	Tarih	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	Global Marka Çıkarma Potansiyeli: Trabzon Şehri Üzerine Marka İletişim Odaklı Bir Araştırma	Alperen Ağan	Hakla İlişkiler	Trabzon Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Farklı Rakımlarda Yetiştirilen Trabzon Hurmasının (Diospyros Kaki L. Cv Fuyu) Bazı Pomolojik ve Biyokimyasal İçeriklerinin Belirlenmesi	Simge Aksöyek	Ziraat	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Kahramanmaraş'ta Farklı Rakımlarda Yetiştirilen Trabzon Hurmasının (Diospyros Kaki L. Cv Hachiya) Bazı Pomolojik ve Biyokimyasal İçeriklerinin Belirlenmesi	Kübra Zencirci	Ziraat	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Trabzon İli Terminal Kavşağının Trafik Açısından Değerlendirilmesi	Aleyna Begüm Taşdemir	Ulaşım	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Geleneksel ve Ticari Olarak Üretilen Trabzon Tereyağlarının Yağ Asidi, Kolesterol, Tokoferol ve Aroma Bileşenlerinin Belirlenmesi	Musa Beşer	Gıda Mühendisliği	Gümüşhane Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Covid-19 Salgının Kentsel Açık Mekân Kullanımı Üzerindeki Etkilerinin Araştırılması: Trabzon Örneği	İkbal Kar	Peyzaj Mimarlığı	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Trabzon ve Rize'de Sağlık Hizmetleri ve Salgın Hastalıklar (1923-1960)	Cem Er	Halk Sağlığı	Recep Tayyip Erdoğan

						Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Trabzon İli Örneğinde Yerel Halkın Spor Turizmine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi	Gurbet Yiğiter	Turizm			Giresun Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	Web CBS Tabanlı Kültürel Miras Envanteri Oluşturulması: Trabzon Örneği	Sibel Değirmenci	Jeodezi ve Fotogrametri			Gümüşhane Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Türkçe Öğretmenlerinin Bilgi ve İletişim Teknolojileri Entegrasyonu Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Trabzon İli Örneği)	Mehmet İzci	Eğitim ve Öğretim			Giresun Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	Farklı Çap ve Aralıklarda Tasarlanan Donatısız Kazıkların Sonlu Elemanlar Yöntemi ile Analizi: Trabzon-Akçaabat Hizmet Binası Örneği	Tuğba Arslan Şahin	İnşaat Mühendisliği			Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Otopark Yönetimi Stratejilerinin Belirlenmesinde Bir Yöntem Arayışı: Trabzon Örneği	Ecenur Sarıca Karakulak	Şehircilik ve Bölge Planlama			Pamukkale Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Pandemi Öncesi ve Süresince Trabzon İlindeki Tıbbi Atık Yönetimi	Seda Çavuşoğlu	Çevre Mühendisliği			Atatürk Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	2 Numaralı Trabzon Ahkâm Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi (S. 1-100)	Emine Sümeyye Üstün	Tarih			Ordu Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	Siber Suç Korkusu ve Önlem Alma Stratejileri: Trabzon Teknokent Örneği	Elif Hanbay	Sosyoloji			JSGA/ Güvenlik Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Erişilebilirlik ve Evrensel Tasarım Kapsamında Kent Parklarının İncelenmesi: Trabzon Ortahisar Bölgesi Örneği	Zehranur Yılmaz	Mimarlık			Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Konfor Gıda Tüketimi Üzerine Trabzon İlinde Bir Araştırma	Esra Şahin	Gastronomi ve Mutfak Sanatları			Mersin Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	Trabzon İli Çaykara İlçesi Çambaşı Köyü Mutfak Kültürü	Emel Yaman	Halk Bilimi (Folklor)			Erzurum Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	Uzaktan Algılama Teknikleri ile Üretilen Tematik Haritalar Yardımıyla Zamansal Değişimin Belirlenmesinde Corine ve Lucas Yöntemlerinden Yararlanılması: Trabzon ve Paris Örneği	Suzan Sadık	Jeodezi ve Fotogrametri			Gümüşhane Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Disiplinlerarası Sanal Müze Uygulamalarına Bir Örnek: "Sanatla Trabzon"	Hilal Gedikli	Eğitim ve Öğretim			Trabzon Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Comparison of intercultural Sensitivity And Ethnocentrism Level of English Teachers Working in Public And Private Schools: Sample of Trabzon Province	Tuğba Otman	Eğitim ve Öğretim			Ondokuz Mayıs Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Trabzon Fatih Devlet Hastanesi Yoğun Bakım Ünitesi Hemşirelerinin Antropometrik Özelliklerinin Kas-İskelet Sistemi Rahatsızlıkları ile İlişkisi	Özlem Tomakin	Anatomi			Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans	Trabzon Hurmasının Değerlendirilmesi	Kurutularak	İnci Aslan	Gıda Mühendisliği	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Geçmişten Günümüze Trabzon'da Hafızlık Geleneği: Mehmet Rüştü Aşikkutlu Kur'an Kursu Örneği		Rukiye Keskinsoy	Din	Ondokuz Mayıs Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	İtfaiye Personellerinin Tutumlarının İncelenmesi: Trabzon İli Örneği	Küresel Isınma	Asiye Çakır	Kamu Yönetimi	Bitlis Eren Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Büyükşehir Hizmetleri: Trabzon Belediyesi Örneği	Belediyelerinin Spor	Onur Çebi	Kamu Yönetimi	Avrasya Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Mekânsal Planlama Sürecinde Toplumsal Denetim Mekanizmaları: Ortahisar/Trabzon Örneği		Esmanur Sarıkoç	Şehircilik ve Bölge Planlama	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Yeniden İşlevlendirme Bağlamında Bir Tespit Çalışması: Trabzon-Ortahisar Kapalı Köy Okulları		Betül Yıldız	Mimarlık	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Kentsel Isı Adasının Oluşumu; Trabzon Ortahisar Örneği		Abdullah İnce	Peyzaj Mimarlığı	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Covid-19 Salgını Sonrası Yerel Halk ve Turizm İşletmelerinin Glamping Turizmine Yönelik Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Trabzon İli Örneği		Büşra Sargın	Peyzaj Mimarlığı	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Peyzaj Mimarlığında Katmanlaşma ve Yer Geni: Trabzon Kahramanmaraş Caddesi Örneği		Mediha Özcelep	Peyzaj Mimarlığı	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Eğitim Yapılarındaki Spor Salonlarının Mekânsal Yeterliliğinin Değerlendirilmesi: Trabzon Örneği		Kübra Nur Biber	Spor, İç Mimari ve Dekorasyon	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Kentsel Arazi Yüzey Değişikliklerinin Kentsel İklim Olan Etkisi: Trabzon Örneği		Semra Ögçe	Şehircilik ve Bölge Planlama	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Lisansüstü Eğitimde Örgüt İklimi ve Lisansüstü Eğitime Yönelik Tutumların İncelenmesi: Trabzon Üniversitesi Örneği		Miraç Uzun	Spor	Trabzon Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Telekomünikasyon Şirketinde Çalışan İşçilerin Mesleki Risklerinin İş Güvenliğine Etkisi (Trabzon İli Örneği)		Mustafa Sezgin	Halk Sağlığı	Gümüşhane Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Trabzon Yomra İlçesi Aile Folkloru Üzerine Bir Araştırma		İrem Yılmaz	Halk Bilimi (Folklor)	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans	Örgütlerde Moral ve Güven İlişkisi: Trabzon Ticaret ve Sanayi Odasına Kayıtlı Şirket Çalışanları Örneği		Sezen Serdar Ekici	İşletme	Avrasya Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Yüksek Lisans	Samsun İli Trabzon Hurması (Diospyros Kaki L.) Bahçelerinde Persimmon Cryptic Virus Enfeksiyonunun Araştırılması	Sena Çankaya	Ziraat	Ondokuz Mayıs Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Kurutulmuş Trabzon Hurması, Keçiboynuzu ve İğdeden Üretilen Su Kefirlerinin Fizikokimyasal, Duyusal ve Mikrobiyolojik Özelliklerinin Belirlenmesi	Meltem Şentürk	Gıda Mühendisliği	Bursa Teknik Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Denizli Bölgesinde Yetiştirilen Bazı Trabzon Hurması Çeşitlerinin Pomolojik Özellikleri ile Taze ve Kurutulmuş Meyvelerde Biyokimyasal İçeriklerinin Belirlenmesi	Cuma Kılıç	Nur Ziraat	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans	Mimarlık Pratiğinde Yaratıcılık Düşüncesinin Serbest Mimarlar Üzerinden Okunması: Trabzon Örneği	Damla Kalmuk	Mimarlık	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans	Kuşların Trabzon Havalimanı'nda Mevsimsel Alan Kullanımı ve Kuşlarla Mücadelede Ses Sistemlerinin Etkinliğinin Denenmesi	Mehmed Yunus Mengen	Zooloji	Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü

